

## Peszachi maceszmorzsák

A Tóra egyszerű értelmezése szerint peszach a szabadság ünnepe: az egyiptomi rabszolgaságból való kivonulás emléknapja. A kabbala, a misztikus tan más jelentőséget is tulajdonít peszach ünnepének: meg-

a kemencéhez vittük a tészta, és mindenkor szóltunk a „Schieber”-hez, aki a máccát a kemencébe helyezte: Eine máccá in Ofen hinein (természetesen jiddisül mondtuk, különben nem értette volna meg...), hogy mielőbb igye-

ette el azokat egy félreeső helyen, esetleg a temető falánál. E munkájáért mindenütt kapott néhány tojást, így biztosítva lett számára a legfontosabb peszachi étel.



### Előkészület a széderre

kell tisztulnunk a cháméctól, az egyiptomi rabszolgaságban reánk ragadt minden elemtől, amely erkölcsi és vallási életünkre bomlasztólag hat. A peszach és sávuot között eltelt 7 hét a tisztulás ideje, amikor is minden lelki tisztátalanságtól és büntől megszabadulva, felkészülten várjuk a szináji Tan fogadását.

Az egyiptomi kivonulásra való utalás minden ünnep imarendjében fellelhető, mert a kivonulás által lett a rabszolgaságból szabad és önálló zsidó nép, az isteni Tan hirdetője.

A peszach a zsidóság legkedvesebb ünnepei közé tartozik. Ha csak egy mód adódott, a távolban élő gyermekek is a szülői háznál ülték a széderasztalnál, és így ez az ünnep egyben a családi összejövetel öröme is volt...

### Készülődés

Pürim és peszach között serény munka folyt; a takarítás, a cháméc eltüntetése és a máccá sütése kötötték le a zsidó ember idejét. A gépi pázska használata csak az utóbbi évszázadban lett általánossá. Régebben, különösen a kisebb hitközségekben, házilag oldották meg a sütés problémáját. Több család munkaközösségbe tömörült, és közös erővel készítették el a szükséges máccát. A családok munkájára rendszerint nem volt elegendő, a város szegényeit is alkalmazták. E napokon a szegények ezáltal jelentősebb kereseti lehetőséghez jutottak, és éppen a szegények érdekében Szádec híres rabbija megtiltotta gép alkalmazását a máccá sütéséhez. A tilalom okát nem hangzottatta; úgy vélte, hogy az indok elhallgatásával tilalma inkább meghallgatásra talál.

Mi, chéder-gyerekek is nélkülözhetetlenek voltunk a sütésnél: a máccát hordoztuk a nyújtóktól a „réndlitzók”-hoz, a lyukasztókhöz. A lyukasztásra azért van szükség, hogy a tűz mellett a máccá ne fűvődjék fel. Réndlitzás után

kezzük a melegben lévő tészta a kemencébe helyezni, nehogy erjedésnek induljon. Nem pénzért, hanem pusztán szórakozásból végeztük a munkánkat. A réndlitzást mi is többször megkíséreltük, de csak akkor, ha az érdekelt tulajdonos nem állt mellettünk. Legtöbbször ugyanis a kísérelt balul ütött ki, két máccá közül legalább kettő ment ilyenkor tönkre ...

A máccá egyébként keleten a szegény ember eledele volt, a rabszolgatartók is ezzel élmezsezték dolgozóikat. A keleten tömör tészta nehezen emészthető, a gyomor nem bírja, így kevésbé beéri az ember. Abudrahám, a XIV. században élt spanyol tudós közli, hogy Ben Ezzrát indiai fogsága idején csak kovásztalan kenyérral élelmeztek, mert ebből csak keveset fogyaszthattak. Ez is az egyik oka, hogy a Tóra kötelezővé tette a máccá evését peszachkor, visszaemlékezés-ként a sanyarúság kenyerére.

### Erev peszach

Erev peszach a sürgés-forgás napja. Reggel az elsőszülöttek böjtjének szijjummal történő feloldása a főesemény. Egy-egy talmudi traktátus befejezésekor micva-lakomát rendeznek. Az elsőszülöttek a micva-étkezésen részt vesznek, ezzel a böjt alól mentesülnek. A szefárd zsidóknál egy másik megoldási formát is ismernek. Az errev peszachkor tartandó esküvőket a kora reggeli vagy a délelőtti órákra tűzik ki, és a böchorok, az elsőszülöttek a chupá köré sereglenek, hogy a micva eseményénél jelen legyenek. Az esküvői szertartásnál használt borból isznak, és a böjt alól így mentesülnek.

A libatollal összesöpört cháméc elégetése régebben a sámasra várt sok községben. A sámas házról házra járva összeszedte a kis csomagokat a bennük lévő cháméccal, és egyszerre

### Széder

Valószínű, hogy a Talmud idején a széderhez még nem használták a tojást a zöróá, a parázson sült hús mellé. A XIII. század második felében élt Aharon hákóhén művéből, a Kol Bóhól kitűnik, hogy az ő idejében már általános volt a széder szertartásánál a tojás igénybevétele. Hivatkozik a jeruzsálemi Talmudra e kérdéssel kapcsolatban, de úgy látszik, félreértésről van szó, mert a Talmudban tudomásunk szerint nem történik erről említés. Aharon hákóhén egyébként több okkal próbálja magyarázni, hogy a széderhez miért választották éppen a tojást a zöróá mellé. Az egyik indok szerint is – a gyógyszerleledek szerint is – a gyógyszerleledek eledele, a szédernél pedig indokolt a gyógyszerleledek kifejezése. Gyászoljunk ugyanis a Szentély elpusztulását, aminek következtében nem ehetjük most a peszach-áldozatot. Hangsúlyozzuk, ez csak egy indok a sok közül. A kötelező máccá- és márorfogasztás után a kötöttség nélküli étkezés következik. Sok helyen főtt tojás az első fogás. E jelenséget egyesek úgy magyarázzák, hogy a zsidó ember a szédernél a római szabad ember étkezési módját akarja utánozni, mintegy jelezve, hogy az egyiptomi kivonulás következtében ő is szabad ember lett; a rómaiakról pedig tudjuk, hogy az étkezést tojásevvel kezdték (ab ovo). Ez a magyarázat, bármilyen szellemes is, nem helytálló. Ugyanis ez a minhág egyáltalán nem tekinthető általános jellegűnek (lásd Iszerlesz, Orách Ch. 476, 2. bek.). E szokás főleg az áskénáz zsidóság részénél terjedt el, így sem időben, sem térben nem a római kultúra hatásaként jutott el hozzánk. Az áskénáz zsidóság miután tényként elfogadta, hogy a szédernél érzékeltetni kell a gyászhangulatot is, bevezette a tojásevést, mint ahogy meghonosította például azt is, hogy a gyász jeléül a szédernél kitilt vesznek fel. A szefárd zsidóság nem ismeri sem a kitiltvétele minhágját a szédernél kapcsolatban, sem a tojás fogyasztásának kötelező formáját. Az a zsidóság, amely inkább ismerte a római ember étkezési rendjét, nem hagyott ránk olyan irodalmi nyomot, amely a legkisebb mértékben is utalna a szédernél való tojásevésre.

### Áfikomán

A vacsorát az áfikománévvel fejezzük be, miután a családfő a „tolvaj”-jal folytatott hosszas tárgyalás és ajándékigérés után az „ellopott” áfikománt visszakapja. Ennek az ártatlan szórakozásnak a célja: a gyerekek ébrenlétének fokozása. Az áfikomán egyébként görög eredetű szó, desszertszerű utóétkezést, befejező lakmározást jelent. Az étkezéseket rendszerint csemegével, gyümölcselemmel fejezték be. A misna azt tanítja, hogy a peszach-áldozat elfogyasztása után már nem szabad csemegézni. Ugyanezt mondja a Talmud a vacsorát bezáró máccá fogyasztására vonatkozóan is. Nem magát a máccát nevezték a Talmud idején áfikománnak, hanem a csemegézést, ami a szédernél éppen kötelezően elmarad. Minthogy a szédernél a máccáfogyasztás zárja

be az étkezést, ez a máccá kapta az áfikomán nevet.

Egyesek az áfikomán szót nem csemegézéssel, hanem utcai felvonulással és hangos mulatozással azonosítják, azaz: a misna ezt az utószórakozást tiltaná el a széder után. E magyarázók azonban nem vették figyelembe a Tosziftá (10. fej.) félreérthetetlen szövegét, ahol az áfikomán világosan a vacsorának csemegézéssel való lezárását jelenti.

### Élijáhu

Vacsora után kinyitjuk az ajtót, és állva elmondjuk a „söfoch” kezdetű szöveget. Sokan Élijáhu próféta érkezését várják ilyenkor, ezért állnak fel; sőt egyesek azt is nézik, nem fogy-e közben Élijáhu serlegéből a bor. A kakaózsi zsidók az udvarra mentek ilyenkor a magas vendég fogadására. Tudunk kell azonban, hogy az ajtónyitás más is célzó. E szimbolikus cselekedettel biztonságérzetünket fejezzük ki a széderesténél, amely estét a Tóra a „megőrzés éjjel”-nek nevezi. A jemeni zsidók éppen emiatt az ajtót egész este nyitva hagyják; mi ezt nem tehetjük meg a hűvösebb időjárás miatt.



### Meséld el fiadnak

Mindenképpen különös, hogy a széder elején, a „Hó láchmó”-nál, amikor a szegényeket vacsorához hívjuk, az ajtó zárva van, és csak a vacsora elköltése után nyitjuk ki az ajtót... Eredetileg valóban nyitott ajtók mellett történt a szegények invitálása (Eskol 159. a).

A jemeni zsidóknál a „dájjénú” refrén mondásánál érdekes minhág dívik. A társaság előtt elhelyezik az étkezéshez használandó asztalkát, és a jelenlévők az asztalt kisérelemelik, majd amikor a házigazda eljut a szövegével a „dájjénú” szóhoz, a jelenlévők kórusban választolnak, és közben az asztalt a földhöz ütök zenei kíséretként.

Az Élijáhu-serlegnek sincs kapcsolata a próféta látogatásával. Elnevezésének oka ez: nincs véglegesen tisztáz-

va az a vallásjogi probléma, hogy nem kell-e a szédertartáshoz öt pohár bor, márpedig a hagyomány szerint minden rendezetlen kérdést Élijáhu van hivatva majdan megoldani. Így lett az ötödik pohár Élijáhu pohara, azaz: majd ő mondja meg, szükség van-e erre vagy sem. A jemeniek például nem ismerik az Élijáhu-serleg szokását.

### Virradatig

A jámbor zsidó igyekszik a szédert minél hosszabban nyújtani, hiszen a Tosziftá szerint egész éjjel kell beszélni az egyiptomi kivonulásról és az ünnepről. Rabbí Akivá és társai virradatig beszélgettek Bóné Bórak városában az egyiptomi kivonulásról. Egyesek szeretik ezt a beszélgetést politikai összejövetelnek feltüntetni, ahol a rómaiak ellen való felkelést tárgyalták meg. Indokoltá teszi ezt Rabbí Akivá személye, aki a Bór Kochbá-féle lázadás vezetője volt. De ismét a Tosziftára kell hivatkoznom, ahol hasonló elbeszélés található, de már nem a harcoss Rabbí Akivával, hanem a nálaál jóval békésebb Ráb-bán Gámliellel kapcsolatban. A tár-

(Pilihowski festményei)

ság tehát ebből az alkalomból egyszerűen az egyiptomi kivonulásról beszélt egész éjjel, nem pedig a rómaiak elleni lázadásról. Bá ez utóbbinak is van irodalmi forrása.

A haggadá végén az „chád mi jódéá” és a „chád gádjá” szövegek idegen hatásként kerültek a széder imarendjébe, és szórakoztató jellegűek. A Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő, 1300 körül íródott imakönyvben a szövegek még hiányoznak. A „chád gádjá” a zsidóság-nál vallásos tartalmat nyert. Az utolsó versszakból az isteni igazságszolgáltatásba vetett feltétlenül hit csendül ki, és ez a befejezés méltó zárószava a peszachi gondolatoknak.

Ráv

Lapzárta-  
kor  
érkezett:

Életének 70. évében, hosszan tartó betegség után elhunyt Raj Tamás főrabbi.



9 770133 135009 1 0005



# Körzeti kitekintő

## Újpest

Lassan két éve tevékenykedünk körzetünkben ebben a vezetői felállásban. Ez alatt az idő alatt – elődeink hagyományait követve – minden istentiszteletet előírásaink szerint lelkiismeretesen megtartunk. Nagy örömeinkre mindig biztosítva volt a minjén.

A jövőre tekintettel, hogy kötelességünket maradéktalanul teljesíthessük, az általunk igen tisztelt újpesti és rákospalotai hittestvéreink nagyobb érdeklődésére és nagyobb számú jelenlétére számítunk.

Nagy örömeinkre van gyermekoktatás is a vasárnapi talmud-tóra órákon.

A zsidó vallási élet hiánytalan biztosításának – az istentiszteleten kívül – még sok anyagi és nem anyagi feltétele van. Ezeknek is lehetőségünk szerint elegendőt tettünk. A 2009. évben többek között a következőket valósítottuk meg: vásároltunk húsz új imakönyvet / vásároltunk tíz új tálat, amire folyamatosan kicséréljük a régieket / kifestettük az imatemet, a kidustermet és az előteret / a régi ruhafogasokat kicséréljük újakra / új szőnyeget vettünk az előtérbe / lebetonoztattuk a zsinagóga és az imaház előterét / az imaház lépcsőfeljáróját befedettük / folyamatosan energiatakarékos égőkre cseréljük a hagyományosakat / minden szombatköszöntő kiduson vacsorát készítenek hittestvéreinknek / a születésnapokat ajándéktortával ünnepelek.

Mindez a BZSH vezetőségének és a kerületi önkormányzatok polgármestereinek hathatós anyagi segítségével valósulhatott meg, valamint magánadakozók, tehát az Önök adományából.

A legbüszkébbek mégis arra vagyunk, hogy a még használható három tóránk közül több mint 70 év után egyet sikerült átvizsgáltatnunk és kijavítatnunk. Ez már halaszthatatlan volt. Csak úgy kerülhetett sor erre, hogy felkérésünkre Önök a szükséges pénz egy részét nagylelkűen e szent célra adományozták.

A következőkben újabb Önközök fordultunk. A BZSH-tól pályázatban kaptunk 400 000 forintot. Ahhoz, hogy a következő tóránkat is kijavíthassuk, még szükségünk lenne 200 ezer forintra. Számunkra nagyon fontos, hogy a tóránkat kóser legyenek. Egyrészt mert istentiszteleteket tiszta lelkiismerettel csak kóser tórákkal tarthatunk. Másrészt ha a tóráink rendben vannak az elkövetkező hosszú évekre, a következő generációnak is lehetőséget biztosítunk hagyományaink megőrzésére.

Sajnos új tórák vásárlására nem is gondolhatunk.

Külön örömeinkre szolgálna, ha közös erőből javíttatnánk ki tóráinkat, mert éreznék, hogy kéz a kézben, közösen tettünk valami fontosat azért, hogy élvezdék hagyományaink töretlenül megmaradjanak és folytatódhassanak.

Szíves felajánlásukat előre is köszönjük. Az adakozók névsorát az adományozott összegből függetlenül emléktáblán tüntetjük fel, hirdetve az utókornak, hogy 2010-ben lelkes zsidók anyagilag is tettek valamit azért, amiért őseink éltek és készek voltak áldozatot hozni.

**Máté György elnök**  
**Szerdócz J. Ervin**  
**rabbihelyettes**

## Debrecen

Zájin áráról a DZSH tagjai méltó módon szoktak megemlékezni. A Debrecenről 50 km-re fekvő Nagykálló legismertebb nevezetessége a



## Debrecen

világ zsidósága körében híres csodarábbi, *Eizik Taub* sírja, ahová minden évben ellátogatunk ilyenkor. Így történt ez most is. Külföldről is sokan keresik fel a 19. század híres szülőtteinek nyughelyét.

A mincha és márív imádkozása után sor került a hagyományos zájin árári halvacsorára. *Aser Ehrenfeld* rabbi magyarázatában kitért arra, hogy miért éppen halat eszünk ezen a jeles napon. A hal az egyetlen állat, mely az özvív idején sem pusztult el. Ez átvitt értelemben azt is jelenti számunkra, hogy bármilyen pusztítás érte a zsidóságot léte óta, akárhányszor próbálták ordas eszmék megsemmisíteni bennünket, soha nem sikerült és nem sikerülhet.

A kile tagjai megemlékeztek az elmúlt egy év alatt elhunyt hittestvéreinkről, akik már a Gán édenben lakoznak.

A halkocsonya elfogyasztása után a jelenlévők közösen elénekelték a csodarabbi „Szól a kakas már” kezdetű közismert dalát, mely a sírjánál is felhangzott.

## Hunyadi tér

A körzet hagyományos zájin árári halvacsoráján, melyet évente Mózes születésének és halálának évfordulóján rendez meg, díszvendégként a

kerület első emberét és munkatársát: *Verók István* polgármestert és *Harvanyi Csaba* alpolgármestert üdvözlöthettek a szép számban megjelent hívek és érdeklődők.

A mintegy hatvanfős eseményen az üdvözlő szavak elhangzása után *Domán István* főrabbi adott átfogó ismertetést, sok példával, napjaink aktualitásával fűszerezve. Megemlékezésül felolvasásra került az előző évben az évfordulóig elhunyt névsora is.

A vacsora végeztével a polgármester köszöntötte a megjelenteket, köztük a kerület lakóit. Mózes alakján keresztül a mai politikai helyzetről szólt, majd Terézváros múltját és jelenét ábrázolta.

A rendezvényen *Kozma György* kántorhallgató funkcionált.

## Bethlen tér

Bösálach szombatján, a fák újvének megünneplésekor a kultúrterem megtelt a felnőttekkel együtt érkező gyerekek vidám zivajával. *Deutsch Róbert* főrabbi méltatta a nap jelentőségét, beszélt tu bisvát háttéréről, majd a jelenlévők közösen mondották el az áldásokat. A gyönyörűen díszített asztal és a terítés a gondnok és a nőcsoport áldozatos munkáját dicséri. A gyümölcsök beszerzéséért és finanszírozásáért a körzet vezető elöljárójának, *Sárközy Gyulának* jár az elismerő köszönet.

\*\*\*

Zájin árá alkalmával a mincha ima után *Deutsch Róbert* főrabbi idézte fel Mózes tanító-mesterünk halhatatlan szellemét, és név szerint megemlékezett a gyülekezet elmúlt évi halottairól. *Schwezzoff Dávid* kántor gyászimája után közös kádást mondtak az emlékezők.

\*\*\*

Bensőséges ünnepség színhelye volt a templom Tőcáve szombatján. Ekkor kapott héber nevet *Radó Gábor* és *Király Viki* kislánya, *Sára*. Az örömapa ebből az alkalomból a tóra elé járult, ahol *Deutsch* főrabbi a Szará Chájá héber nevet adta az újszülöttnak. A szülők az ima után bőséges kiduson látták vendégül a megjelenteket.

## LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

**FRANK** (alapítva: 1892/1972)  
Tel./fax: (1) 331-5743  
E-mail: frank1063@t-online.hu  
**Munkadíjból 5% kedvezmény!**

## A NÜB évzáró közgyűlése

A NÜB megtartotta 2009. évi záró közgyűlését, melyen a táborcsoportok által delegált küldöttek 96%-a vett részt.

*Szenes Iván* elnök üdvözölte a megjelenteket, majd javasolta *Lazarovits Ernő*t levezető elnöknek, amit egyhangúlag elfogadtak.

A levezető elnök rövid üdvözlő beszéde után javaslatot tett, hogy a közgyűlés résztvevői egyperces néma felállással emlékezzenek meg az egy év óta elhunyt bajtársairól és az aktivista *Bárdos Líviáról*.

Ezt követően *Szenes Iván* megtartotta éves beszámolóját, ismertette az eredményeket, amelyeket a NÜB az elmúlt esztendőben elért, hangsúlyozva, hogy a jövőben még szorosabba kell fűzni a kapcsolatot a Mazsihisszel, a Muszoéval és a Zsidó Kongresszusban részt vevő szervezetekkel.

Az elnök után *Szemes Györgyné* felügyelőbizottsági elnök mondta el éves beszámolóját.

A hozzászólások során *Hanti Vilmos* MEASZ-elnök beszélt a jó együttműködésről, amelyre a 2010-es évben még nagyobb szükség van.

*Szenes Iván* válaszolt a felvetett kérdésekre, majd *Szemes Györgyné*, aki egyben a jelölőbizottság elnöki tisztségét is betöltötte, javaslatot tett a NÜB elnökségének kibővítésére. A bizottság a következőket javasolta az elnökségbe: *Pusztai Béláné*, *Besnyő Györgyné*, *Sándor György*, *Budai Lászlóné*. A jelöltek röviden ismertették életrajzukat, majd a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta a tagokat.

*Szenes Iván* zárszava után *Lazarovits Ernő* megköszönte a résztvevőknek a hozzászólásokat és a javaslatokat, melyekkel hozzájárultak a közgyűlés sikeréhez. Jó egészséget és eredményes munkát kívánt a 2010-es évben is.

## Mikveavatás

Ádár hó 9-én avatták fel a rituális fürdőt, a mikvét. A sérült falat rendbe hozták, a helyiséget kifestették. Négy medence várja a híveket, különböző hőfokú vízzel. Az egyikben 25-28 fokos a víz, a másikban 30-32, a harmadikban 35, a negyedik tartalék medence a nők részére, ha a földszinten lévő fürdőnél valamilyen probléma adódna. A technológia teljesen új, a vizet éjjel felszívja egy gépezet, és megfelelő forgatás után szűrőn keresztül táplálja vissza. Páraelszívót is felszereltek. Minden egyesmedényes fülkhöz zuhany is tartozik. Az edények megmártására külön kádban van lehetőség. Gondosan ellenőrzik, hogy minden megfeleljen a szabályoknak, hogy a 760 liter élő víz (májim chájim), amelyet főleg esőből nyernek, rendelkezésre álljon.

A munkálatok anyagi háttérét jelentős részben az utolsó tokaji rabbi fia, *Mordche Smüel Berkovits* vállalta szülei emlékére, amit egy tábla is hirdeti, a fennmaradó összeget pedig a Mazsihisz, az ortodox hitközség és magán-személyek adománya fedezte. Senki előtt nem volt kétséges, hogy a mikve jelentősége kulcsfontosságú a jámbor hívők számára. Felújításával az egész közösség gazdagodott. Az avatáson megjelent *Feldmájer Péter* és *Streit Sándor*, a Mazsihisz és a BZSH elnökei, *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató, *László Miklós* előljáró, *Fröllich Róbert* és *Deutsch Róbert* főrabbi, az ortodoxia részéről ráv *Weiszberger Mojsé* főrabbi, *Herczog László* elnök, *Zév Páles*z főtítká, *Kalmanovits Miklós*, a tokaji hitközség vezetője. Feldmájer Péter rövid beszédében örömeiket adta hangot, s megjegyezte, szívből kívánja, hogy olyan sok vendége legyen a felújított intézménynek, hogy új medence megépítésére legyen szükség.

\*\*\*

## Közgyűlés az ortodoxiánál

Ádár hó 7-én emlékezünk meg Mózes születésének és halálának évfordulójáról. Az ortodoxia idén is ekkor tartotta éves közgyűlését, amelyen *Herczog László* elnök üdvözölte a megjelenteket, külön a vendégeket, *Feldmájer Pétert* és *Streit Sándort*, a Mazsihisz és a BZSH elnökeit, valamint *Grósz Andort*, a közösség jó barátját.

Az elnök beszámolt a vezetőség munkájáról, az eredményekről és a nehézségekről, az ortodoxia feladatairól: kóser húsellátás, mikve biztosítása, az iskola és a szeretetotthon fenntartása. Örömet, hogy 17 gyerekkel működik a megújított óvoda, talán a kicsinyek jelentik az utánpótlást. A Hanna este 10-ig várja vendégeit, és ellátja az iskolát, a Városmajori Idősek Otthonát. Két imaházban – a Kazinczyban (Dob utca) és a Dessewffyban – reggel-este imádkoznak, a Visegrádi és az Alma utcában, valamint a Teleki téren sábeszkek foaházkodnak. Mindegyik helyen kidust tartanak szombat délelőtti. Reméli, hogy a nehézségek ellenére összefogással, segítséggel minden intézményt működtetni tudnak a továbbiakban is, ha lehet, még magasabb színvonalon. Az iskolában intenzív tanulás folyik *Sugár Sári* vezetésével, a Városmajorban a Vencel házaspár vette át a vezetést. Köszönetet mondott minden munkatársának áldozatkész tevékenységükért.

*Flór Ferenc* főkönyvelő ismertette a hitközség anyagi helyzetét: a gazdasági válság őket is érintette, a kiadás ezúttal is meghaladta a bevételt, de a veszteség kisebb mértékű, mint az előző években volt.

*Panyi Miklós* hozzászólásában megköszönte a hitközség segítségét az óvoda és a bölcsőde érdekében. *Feldmájer Péter* elnök, hangsúlyozva az ortodoxia jelentőségét, kijelentette: a már vázolt nehézségek ellenére azon lesznek, hogy az ortodoxia és a kongresszusok együttesen megőrizzék az oktatási és szociális intézményeket, s a további munkálkodás is harmonikus lesz. Senki sem mondhatja, hogy csak ők képviselik a zsidóságot. Mindenkinek megvan a helye és a feladata.

A közgyűlés után a tagság az imaterembe tartott, ahol Mózes tanító-mesterünk születéséről és haláljáról emlékeztek meg. A délutáni és esti ima között ráv *Weiszberger T. Mojsé* ortodox főrabbi beszédet mondott.

A főrabbi hangzott: a Tóra tudása azért részeseül Mesterünk szelleméből, hogy teljesítse feladatát, tanítsa az utódokat. Minden évben ezen a napon azon elhunyt szellemi nagyságok nevét említi, akik ezt a megbízást teljesítették. Húsz nevet említett az eltávozottak közül, elsők a hosszú évtizedekig nálunk főrabbiaként áldásos tevékenységet folytató *Áron Gedálje* Hoffmann. De az örökmécsesnek távozásuk után is égni kell, a tanulást tehát folytatjuk. Eddig is sor került nálunk a misna és a hetizsakasz tanulmányozására magyar nyelven is (a jiddis nyelvű beszédek ráv *Weiszberger* megszaktította és magyarul tudatosította), ha van jelentkező, akkor a napi talmudi részt, amely az egész világon ugyanaz, szintén oktatja magyarul, hogy mindenkibe eljusson a Tan. Hadd jöjjön a Messiás mihamarább, még napjainkban.

Az elhunyt rabbikért a Kél malé ráchámim imá ráv *Kesztenbaum Árje* sajchet és kántor recitálta megragadóan. Ezután a hitközség halvacsorán látta vendégül a megjelenteket, a zarándokokkal együtt. Amikor befejezték a napi talmudi rész traktátusát, rögtön hozzáfogtak az újhoz, a Szánhedrin címűhöz. Elénekelték a kállói cádik két nagy nótáját, a Szól a kakas már és a Sírnak-rínak a bárányok kezdetű dalokat. Ráv *Kesztenbaum* saját tapasztalatai nyomán néhány szóval megerősítette a főrabbi szavait a tanítás és tanulás fontosságáról. A főrabbi megtsztele *Herczog László* elnököt az asztali áldás előimádkozásával.

D. G.

## PÁSZKA 5770 – 2010

Értesítjük hittestvéreinket, hogy a pászkaellátást az alábbi körzetek biztosítják:

VII. ker., Síp utca 12.	hétköznap	9.00–15.00
	pénteken	9.00–12.00
	vasárnap	9.00–12.00
II. ker., Frankel L. út 49.		9.00–13.00
IV. ker., Liszt F. u. 6.		9.00–12.00
VI. ker., Hunyadi tér 3. (félemelet)		9.00–12.00
VII. ker., István út 17. (Bethlen tér)		9.00–12.00
VIII. ker., Nagyfuvaros u. 4.		8.00–13.00
XI. ker., Károli Gáspár tér 5.		

Érdeklődni a 06-70-382-1975 számon, vagy a lagymanyos@gmail.com e-mail címen.

XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.	hétfőtől csütörtökig	9.00–12.00
	pénteken	15.00–17.00
	vasárnap	9.00–12.00
		9.00–12.00

XIV ker., Thököly út 83. 06-30-971-8023

XX. ker., Zamárdi u. 7.

Budapesti Zsidó Hitközség Szertartási Osztálya  
1075 Budapest, Síp utca 12., I. em. 18.

Tel./fax: 413-5526

E-mail: szertartas@mazsihisz.com

Honlap: www.szertartas.hu

# Scheiber Sándorra emlékeztek az ORZSE-n

Egykori tanítványok, tisztelők és családtagok gyűltek össze az ORZSE dísztermében, hogy felidézzék a huszonegyszeres év elhunyt *Scheiber Sándor* professzor pályáját. A felkért előadók a tudós főbb munkásságának, szakmai tevékenységének ismertetésén túl valamennyien utaltak Scheiber Sándor egyéniségére, színes előadói stílusára és remek humorérzékére is.

*Schöner Alfréd* rektor házigazdaként köszöntötte az érdeklődőket, hangsúlyozva, hogy a megemlékezés színtere az a terem, ahol tanítványai oly sokszor hallhatták beszélni a magyarországi zsidó tudományosság egyik legnagyobb alakját.

A rektor elmondta, hogy a konferenciát az MTA – ORZSE Zsidó Kultúratudományi Kutatócsoportjával együttműködve, *Kiss Endre* védnökségével rendezik. Az idei évben a megemlékezések sora négy eszelen nyugszik: az elsőt a *Jahrzeit* napján, a rabbiképző zsinagógájában tartották, a második az emlékülés, a harmadik *Villányi András* fotóművész kiállítása lesz, amelyen a 1970-es, 80-as években, a rabbiképzőben készült felvételeket mutatják be, és végül a negyedik novemberben, a magyar tudomány hónapjában megrendezendő tudományos ülés.

Az első előadó, *Hidvégi Máté* visszaemlékezését Scheiber Sándor tudományos pályájának összefoglalásával indította, felsorolva mindazon intézményeket – az ELTE Bölcsészettudományi Karától a debreceni és szegedi egyetemen keresztül Izrael és az Egyesült Államok legjelentősebb felsőoktatási intézményeiig –, ahová a professzor munkája révén kötődött, tudományos fokozatot szerzett, illetve díszdoktori címet kapott. A hebraisztikával, klasszika-filológiával, irodalomtudománnyal, néprajzzal, könyvtártudománnyal és művészettörténettel foglalkozó világhírű tudóst az előadó a magyar zsidó kultúra „mindenesének” nevezte, aki pályájával bebizonyította, hogy a magyar és a zsidó kultúra szétválaszthatatlan. Scheiber Sándor mintegy 1700 publikációt és 44 könyvet jelentetett meg.

*Hidvégi Máté* előadásának további részében a professzor családi háttérét vázolta fel, és többször visszatért arra a sokféleképpen megválaszolható kérdésre, hogy Scheiber vajon miért nem hagyta el Magyarországot. A válasz a szülőföldhöz való ragaszkodás, a szülői kötődés, majd az újrakezdés belső kötelessége, a számtalan barátság, valamint a magyar nyelv és irodalom szeretete lehet. Akkor is nemet mondott, amikor följánlották számára a jeruzsálemi Héber Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatói állását.

Scheiber 1913. július 9-én, Budapesten, a Kun utca 12. III. emelet 27-es lakásban született, és ugyanott hunyt el 1985. március 3-án. Az 1930-as években országos tanulmányi versenyeken tűnt fel, majd a bölcsész-karral párhuzamosan elvégezte a rabbiképzőt. Ezt követően Oxfordban és Cambridge-ben tanult tovább. A háború idején többször is a halál közelében járt; 1944-ben meghalt az édesapja, egy budapesti, Vadász utcai pincében pedig a szeme láttára agyonlőtték az édesanyját.

A háború után szinte a semmiből építette újjá a rabbiképzőt, és ezzel sokak számára megszélyesítette a reményt. Az előadó úgy fogalmazott: „Scheibernek – bármiről is írt – minden munkájában van valami katartikus.”

Az irodalomtudomány terén *Horváth János*, a folklórban *Heller Bernát* volt a mestere, de később szakmai vezető híján maga járta az utat. Mindkét területen olyan magas színvonalon alkotott, hogy tanszéket kellett volna

kapnia. Scheiber említése nélkül nem tárgyalható az ortodox középkori zsidó történelem és hitélet, de irodalomtörténetként sem volt kevésbé jelentős. Meghatározó szerepe volt Arany János munkáinak kritikai kiadásában, *József Attila*, *Kosztolányi* és *Mikszáth* műveinek, illetve levelezésének feldolgozásában.

*Hidvégi Máté* visszaemlékezését anekdoták sorával zárta. Scheibertől származó szállóigékkel és sztorik tucajával utalt arra, hogy a világhírű tudós humorérzéke Pestről származott. A történetek helyszíne az 1960-as, 70-es évek budapesti színházai, a mozik, a Lukács uszoda, a Svábhegy, az Intercontinental szálló – ahol egyszer *Honthy Hannával* került egy társaságba –, vagy éppen lakásának dolgozószobájába. (Ebben a szobában állt kislányának rácsos ágya is.) Számos történetet hallottunk apa és gyermeke szoros kötelékéről. Az egyik szerint Scheiber megtanította két éves kislányának, *Marikának* a római tartományok neveit. Egy alkalommal lakásán vizsgálta növendékeit, s amikor egyikük nem tudta felsorolni a provinciákat, a professzor azt mondta: „Ezt még egy két éves is tudja!” Behívta *Marikát*, aki ügyesen elmondta valamennyit. Állítólag az is előfordult, hogy Scheiber a rabbiképzőben idegenekkel elhitette, hogy ő a ház-mester.

*Schöner Alfréd* az egykori tanítvány szemével látta a professzort. Első találkozásuk alkalmával Scheiber Sándor helyettesként tartott valóságos gimnáziumi osztályban, és a kutatásairól mesélt a diákoknak. Amikor ismét helyettesített – éppen a tokiói olimpia idején –, arról beszélt, hogy a magyar zsidó irodalomban hogyan jelent meg az ókori olimpia témája. Ez a komplexitás akkoriban új dolognak számított, az előadás tele volt viccel és történettel. Scheiber megjelenésében is újat hozott. Adott a külsőségekre, öltöny, inge és nyakendője mindig harmonizált, és ő volt az egyetlen az iskolában, aki világos ruhát viselt.

*Schöner Alfréd* arról is megemlékezett, hogy harmadikos gimnazistaként, a rabbiképző zsinagógájában ismerkedett meg a neológ liturgiával. Minden szombat délelőtt egy rabbi-jelölt prédikált, majd Scheiber elemzte a beszédet, és azt ecsetelte, nem mindegy, hogy a rabbi milyen közönséghez beszél.

Később, a rabbiképzőben, mindenki számára Scheiber volt a mester, az ideál, aki mindenben naprakész. Sorban álltunk a különlenyomatokért, mesélte az előadó. Ha egy különleges kötet került szóba, a professzor – aki könyvgyűjtő is volt –, általában ezt mondta: „Ritka könyv!”, majd hozzátette: „Nekem megvan!”

Scheiber Sándor arra törekedett, hogy tanítványai ne legyenek szakbarbárok. Beszélgetést kezdeményezett a színházi életéről, sőt, *Szemere Samu* vezetésével Shakespeare-semináriumot szervezett. Megtanította a szerkesztés tudományát és az oklevél-tár használatát.

*Schöner Alfréd* felidézte saját záróvizsgáját, amelyet 1973-ban tett le. A főbbi szertartási beszédében „drága fiamnak” nevezte, és utalva tanítványa néhány nappal korábban elvesztett édesanyjára, azt mondta: „Van, ahol temetnek, van, ahol énekelnek.”

Az ORZSE rektora arról a szegedi élményéről is megemlékezett, amikor tanúja lehetett *Bálint Sándor* folklór- és Scheiber szakmai beszélgetésének.

„Ember volt, nagyszerű ember! Neve megkerülhetetlen. A 20. századi zsidó tudomány nélküle nem létezik” – zárta beszédét *Schöner Alfréd*, majd professzorának egy mondatát idézte a

Folklór és tárgytörténet című kötetéből: „Én nem vagyok nagy tudós, csak egyedül maradtam.”

*Szécsi József* arról vallott, hogy őt Scheiber vezette be a hebraisztika és a judaisztika tudományába. Keresztényként korábban azt tanulta, hogy a második Szentély lerombolása után véget is ért a zsidó történelem. A 2000 éves kereszténység antiszemizmusa számtalanszor tetten érhető volt, és a vallásközi kapcsolatokra ez gyakorolta a legnagyobb hatást. Ő sohasem negatív irányból közelített. Scheibertől tanulta meg, milyen egyszerű zsidónak lenni, és egyszerre csak arra ébredt, hogy: „szeretem a judaisztikát, pedig nem kért meg rá senki”.

*Szécsi* professzor a Miatyánk és a Kádís összehasonlításából írta szakdolgozatát. Saját elmondása szerint az ötlet egy Scheiber-féle kiduson született. Számára ez volt a vallásközi dialógus első lépése. A vasfüggöny mögött akkoriban még nem lehetett keresztény–zsidó párbeszédéről hallani. (Külföldön a holokauszt miatt már indult ilyen kezdeményezés.) Ő személyesen a közeledést Scheibertől tanulta meg, de mint előadásában fogalmazott: „nem lehet minden keresztény mellé egy Scheiber Sándort állítani”. Az első kapcsolatfelvétel a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaságon belül jött létre, majd 1991-ben hivatalosan is létrejött a Keresztény–Zsidó Társaság.

„Mit kaptam Scheiber Sándortól?” – tette fel a kérdést az előadó. „Pozitív látásmódot!” A főbbi életében végigkísérte a holokauszt árnyéka, mégis rendkívül nyitott ember volt. Zárógondolatként *Szécsi József* visszautalt arra a pillanatra, amikor a kiduson együtt lehettek, Scheiber osztotta a barheszt, és közösen várták a péntek estét.

A negyedik előadó, *Lichtmann Tamás* filológusként kezdte beszédét, és az Életrajzi lexikon segítségével megkísérelt teljes körű képet adni Scheiber Sándor munkásságáról. Az életpálya indíttatása – mindkét szülője rabbisaládból származott – és egyes állomásai – 1938-ban avatták, 1941 és 44 között Dunaföldváron szolgált – fontos adatok, és ezek kiegészítéseként a legjelentősebb hátrahagyott munkákat is megismerhetjük. Scheiber Sándor fő műve az egyetemes zsidó művelődéstörténetet bemutató *Geniza Studies*, amely 1981-ben jelent meg; míg a Folklór és tárgytörténetben *Lót* lányaitól *Pfeiffer Ignác* munkásságáig számos rövid írást olvashatunk. A méltatásban elhangzott, hogy a professzor képes volt másfél-két órán keresztül lebilincselő előadást tartani. A legkomolyabb tudományos témát is szóragoztatón adta elő. Sajnálatos, hogy tudományos elismeréseit túl későn kapta meg.

A személyes élmények sorában *Lichtmann Tamás* elmondta, nem volt közvetlen tanítvány, de többször találkozott. Egy debreceni látogatása során Scheiber előadásában megemlégette ifjú kollégája nevét. Egy másik élmény arról tudósított, hogy a főbbi igyekezett összehozni fiatal párokat. A rabbiképző épületének környékén gyülekező ifjakat egyszerűen kézen fogta, és bemutatva egy ismerős lánynak. Utolsó élményként *Lichtmann* felelevenítette, hogy 1985-ben lánya a rabbiképző púrimjára készültek, de az ünnepség abban az évben Scheiber Sándor halála miatt elmaradt.

A rendezvény *Kiss Endre* zárszavával fejeződött be, aki elmondta, hogy a megemlékezés valamennyi beszéde teljes terjedelemben megjelenik a Magyar Zsidó Szemlében.

Rojkó A.

## ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

### Costa Rica

Az ország egyik alelnökévé választották Costa Ricában a 63 éves, zsidó származású volt bankárt, *Luis Libermant*, aki a közép-amerikai állam első női elnökének, *Laura Chinchillának* a helyettese lesz. Liberman szülei a második világháború előtt Lengyelországból vándoroltak ki a latin-amerikai országba. A megválasztott alelnök kijelentette, hogy „a zsidók nagyon aktívak a politikai életében, és a korábbi kormányok több minisztere is a közösséghez tartozott”. Costa Ricában jelenleg mintegy háromezer zsidó él. A fővárosban, San Joséban zsinagóga és több vallási intézmény is működik.

### Oroszország

*Vlagyimir Putyin* és *Benjamin Netanjahu* közelmúltban történt moszkvai találkozásánál az orosz kormányfő bejelentette, hogy rövid időn belül holokausztmúzeumot létesítenek Oroszországban. Netanjahu izraeli miniszterelnök pedig azt közölte, hogy országában a Vörös Hadsereg felszabadító harcának elismerésére a szövetségesek második világháborúban aratott győzelmének 65. évfordulója alkalmából emlékművet építenek. Netanjahu szerint „senkinek sem szabad elfelejtenie azt a hatalmas veszteséget, amit a zsidó népek okozott a holokauszt, de senki sem felejtheti el a Vörös Hadsereg meghatározó szerepét a náci Németország megsemmisítésében”.

### Nagy-Britannia

A közösségi biztonsági felügyelet felmérése szerint az antiszemita incidensek száma az elmúlt évben „rekordot döntött” Nagy-Britanniában. 924 szélsőséges provokáció történt 2009-ben, ami a legutóbbi, 2006-ban végzett kutatáshoz képest 55 százalékos növekedést mutat. *Gordon Brown* brit miniszterelnök a közel-keleti kérdés parlamenti vitájában hangsúlyozta, hogy „nagyon aggasztó az antiszemita növekedése”. Brown szerint „határozottan elítéljük azokat, akiknek Izrael-ellenes nézetei ürügyet szolgáltatnak az antiszemitizmusra és a zsidó közösség elleni támadásokra. (...) A fajgyűlöletnek és bármilyen diszkriminációnak semmiképpen sincs helye az interneten, az egyetemeken vagy az utcákon”.

A tizenötmillió dolláros bővítési munkák befejezése után a londoni Zsidó Múzeum a közeljövőben újra megnyitja kapuit. Az Észak-Londonban lévő viktoriánus stílusú ház a szomszédos korábbi gyárépülettel bővült, ami a kiállítási terület megháromszorozását tette lehetővé. Az egyes csarnokok fő témái: a brit zsidóság története, a zsidó vallás és a holokauszt. A gyűjtemény új látványossága egy 13. századbéli mikve. A június és október között rendezett időszakos kiállításon a Vatikáni Múzeumból és brit gyűjteményekből kölcsönzött számos zsidó kegytárgy, illetve dokumentum látható majd. A múzeum 1932-ben létesült, és 1995-ben egyesült a Zsidó Élet Londoni Múzeumával. A kibővített épületben megtörténhetett a mostanáig külön helyen működő gyűjtemények összevonása is.

kovács

Megjelent!

Sabbathsong  
Klezmer Band

Válogatás az elmúlt évek koncert felvételeiből

23 dal  
Dupla CD!

Keresse a hírlapárusoknál és az Inmedio. Relay boltokban!

PÓNEM magazin

Előfizetés:  
Pónem, 1242 Bp., Pf: 294,  
email: ponem@freemail.hu

KÁPOS GYULA



GIORA SHARON FŐKÁNTOR

# Régi széderesték emlékei

I. rész

A közösségi széderek a régmúltat mutatnak vissza. A Haggada egyik arameus nyelvű mondata – KOL DICHFIN JÉSZE V'JÉCHOL... minden éhező jöjjön és egyék, minden rászoruló jöjjön és lakják jól... – megparancsolja, hogy megnyissuk házunk ajtaját azok előtt, akik erre rászorulnak. Szokás lett, hogy a szegényt, a magányost, az idegenből jövőt a tehetősebb zsidó házaknál vendéggül látták az ünnepeken, így a szédervacsorán is. Ebből alakultak, alakulhattak ki később a közösségi széderek.

A deportálás után, amikor a zsidó családok nagy része elpusztult, sok volt a magányos ember. A közösségi széderek egyre fontosabb szerephez jutottak, népesebbek lettek. Senki nem akarta egyedül tölteni az ünnep estét, így akinek valódi családja nem volt, a közösség nagy családját kereste fel. Az idők folyamán az életirritmus felgyorsulása, a munkakörülmények változásai is olyan helyzetet teremtettek, hogy sokan kényelmesebbnek érezték a közösségi szédereken való részvételt, mint annak sok gonddal járóját, hozzáértést követelő otthoni előállítását. Ahogy múltak az évek, a közösségi széderek egyre nagyobb lett az igény.

Első ilyen emlékem Kaposvárhoz fűződik. Azon a napon már a kora reggeli órákban népes és élénk volt a templom udvara. A kaposvári hitközség sok éven át volt mindenese, a templom és a környék rendre tartója, a zsidók sorsának keresztény létere is mindenben hű részese. Takács néni vezette az előkészületeket, a hitközség több hőlgytagja közreműködésével, köztük drága jó Anyám igen hathatós, szorgos segítségével, dr. Krausz főrabbi úr ellenőrzése mellett. Főtt a leves, a gombóc, a hús, a zöldségek, ott lábatlankodtak a gyerekek is, mindenáron meg akarták kóstolni azokat a finomságokat, melyek később az ünnepi asztalokra kerültek. Főleg a hárajzszesznek volt

nagy sikere, hiszen az ízletes, édes, finom, gyerekeknek való csemege volt.

A rövid esti istentisztelet után a ma templomként szolgáló kultúrterembe vonultunk, ahol már vártak ránk a hosszú, megterített asztalok. A főasztalnál foglalt helyet Krausz főrabbi úr a családjával és a kántorék, vagyis mi, valamint a vezető előjárók és családtagjaik. Az est a hagyományos ünnepi kidussal kezdődött, melyet Apám recitált, majd Krausz főrabbi úr megkezdte a széder szertartását, annak minden lépését elmagyarázva a jelenlevőknek. Nagy izgalom előzte meg a *Má nistáno* négy kérdését. Általában többen is kérdeztük, héber és magyar nyelven. Ahogy a szertartás és az idő haladt előre, úgy lankadt a gyerekek érdeklődése. Szüleink nehezen tudtak bennünket ott tartani az asztal mellett. Amikor azonban a Főrabbi úr bejelentette, hogy elrejtette az afikomant, az izgalom ismét tetőfokára hágott. Alig vártuk a vacsora feltálalását. Nem azért, hogy együnk, hanem azért, mert akkor a felnőttek nagy része nem figyelt ránk, és meg lehetett keresni, el lehetett lopni az elrejtett fél mácót. Ennek visszaadása és az érte kapott ajándék átvétele után ismét csak az alkalmat vártuk, hogy a kultúrteremmel szomszédos irodahelyiségbe vagy az udvarra mehesünk játszani, míg a felnőttek együtt énekeltek Apámmal és a Főrabbi úrral a népszerű énekeket.

Budapestre költözésünk után a lágymányosi zsinagóga lett a vallási otthonunk. Népesek, kellemesek voltak a közös széderek. Az akkori Izraeli Követség több tisztviselője, konzulok, attasék, azon a környéken laktak, így számos ünnepi eseményen részt vettek a Bocskai úti zsinagógában. Családjukkal együtt jötték el a széderre is. Szeretett rabbink, *Hochberger László* mindig nagy figyelmet fordított arra, hogy ha látogatót vagy új arcot fedezett fel, azonnal köszöntse, mindent megtegyen, hogy az illető otthon érezze magát körünkben. Apám kidusa után Laci bácsi kedves, közvetlen mondatokkal vezette be a szertartást. Tudni akarta, hallja-e mindenki a szavait, biztatta a

jelenlevőket, hogy kérdezzenek bátran, ha bármit nem értenek vagy tudni akarnak. A *Má nistánót* ott is többen kérdeztük, és arra nem csupán a Haggadában soron következő „*Ávodim hájínu lefaro b'micrájim...*” fejezet szavaiból kaptunk választ, hanem Rabbi bácsink tréfás, mégis oktató magyarázatából is.

Volt a templomunknak egy tagja: *Strelinger* doktor úr, gyémántdiplomás orvos. Nyolcvanas éveiben járt az én gyermekkoromban. Óriási tudású, hatalmas, átfogó műveltséggel rendelkező ember volt. Mivel Hochberger főrabbi az ünnep szokásait magyarázva mindig sok történelmi eseményre és kialakult szokásra tért ki, az egyik évben szólni akart a tisztaeszlári vérvadról, mely a peszach előkészítésének idején keletkezett és terjedt el. Az ünnep előtt felkérte *Strelinger* doktort, hogy a széderen a saját, szakmai nézőpontjából magyarázza el a vér fogyasztásának tilalmát, melyet nem csupán a vallási előírások ellenéznek, hanem sok orvosi vélemény is a mellőzését javasolja. Laci bácsi hozzátette: *csak röviden, néhány mondatban, Doktor úr!*

A megfelelő pillanatban *Hochberger* főrabbi, miután a vallási tilalomról szólt, felkérte *Strelinger*t, hogy ismertessen néhány okot, amiért a vér fogyasztását az orvosok nem ajánlják. A Doktor úr szólásra emelkedett. Zsebébe nyúlt, és onnan egy mintegy tíz-tizenöt lapnyi beszédanyagot húzott elő. Elkezdte magyarázatát, amiből észrevettük, hogy a leírt szöveg csupán vázlat lehet, hiszen csak néha tekintett bele beszéd közbe.

– Ez körülbelül egy óra – jegyezte meg Apám, nem minden él nélkül.

Laci bácsi nem tudta, mitévő legyen, tanácstalanul nézett körül, megsérteni nem akarta a kiváló orvost, viszont az idő telt. Dr. *Strelinger* talán a második vagy harmadik oldalnál tarthatott, amikor észrevettük, hogy a még fel nem olvasott lapokat az asztalra maga elé helyezte. Meglátta ezt a mellette ülő *Gellért Gyula* előljáró. Laci bácsi felé kacsintott, és egy óvatlan pillanatban „ellopta” és zsebre vágta az „orvosi értekezés” további anyagát. A Doktor úr kereste a papírjait, nem értette, hová tűnhettek. Mi, gyerekek, visítva neveltünk, és én mind a mai napig magam előtt látom Laci bácsinak és Apámnak a visszafajított nevetéstől kipiruló arcát, valamint *Gellért Gyula* bácsi „ártatlanul” sajnálkozó arckifejezését, mint aki semmiről sem tehet. Más választása nem lévén, *Strelinger* doktor úr néhány befejező mondatot mondott és leült, a széder pedig a sok ismert, kedves és mindenki által szívesen énekelte haggadabeli dalokkal kitűnő hangulatban folytatódott.

*Gellért Gyula* bácsi később nevetve jegyezte meg, hogy az afikomant ugyan nem ő lopta el, de a papírok „elganvenolásával” úgy érzi, nagy micvét gyakorolt a közösség érdekében.

DEUTSCH GÁBOR

# A hagyomány múltja, jelene, jövője

Villányi András fényképei

A Dob utca 35.-ben, az ortodox hitközség dísztermében *Villányi András* fényképeiből rendezett kiállítás megnyitójára korán érkezünk. A művész-szel tévéinterjú készült, ahol elhangzott egy mondat, amely szerint *Villányi* alkotásai történelmet örökítenek meg. Ez nem jelenti csak a múltat, pontosabban a közelmúltat, hanem a jelent és – a gyerekek sorozatára tekintve – a jövőt is. Bár a zsidóság

tátalja az író, hogy a kiállításon szép számmal jelentek meg a kongresszusiak, ha úgy tetszik, neológok, akik éppen úgy megcsodálják ezen alkotásokat, mint az ortodoxok, hiszen egy zsidóság van, a fának több ága is lehet, de mind egy törzshöz tartozik. A művész ezen szellemben, irányzatoktól függetlenül fényképez. Ha valamennyi képét kiterítenék, az beborítaná az egész zsidónegyedtet. Ezért



irányzatainak többféle ágazata is len-csevégre került gazdag munkásságának részeként, ez esetben az ortodoxiára koncentrálnék a figyelem. Mert a hagyomány megőrzése nélkül sem jelen, sem jövő nincsen.

A terembe lépve már az első kép megragadó. *Fixler Herman*, aki több évtizedig legendás elnöke volt a közösségnek, a jelenlegi elnök, *Herczog László* társaságában mezüztet fel egy ajtófélfára. Mintha azt mondaná, most már beljebb léphetünk. A sorrendiséget figyelmen kívül hagyva, látunk itt maceszt, mint a jámbor ember a szédertálon lévő maceszt maga készíti; látunk esküvőt és az emlékek kavicsával borított sírkövet, britet, tóraavatást, fohászokat, tanulást, táncot, éneklést, sírás, kóser húsboltot, terített asztalt, gyertyagyújtást. Találkozunk olyan emberek több túcátjával, akik a legnehezebb időkben sem tagadták meg hitüket, őrizték, hogy a tűz ki ne aludjon, megmaradjon a hagyomány, amely élteftje a zsidóságnak. *Mojse Weisz* főrabbi mosolya, *Krausz Májer* tekintete, ragyogóan eltalált ráv *Hoffman* képe, *Groszberg Jenő*, a szerényen hátrébb húzó tudós rebbe, *Fischer Miklósné*, Piroska néni, a több generációt nevelő óvónő a gyermekekkel, és sokan mások, akik egykor vagy most pillérei a közösségnek.

Valamint láthatunk tekintélyes vendégeket, mint a szatmári *Mojse Teitelbaum* vagy a kállói rabbi. Mindenki tevékenysége közben van megőrkítve. Mint ahogy az irodalom meg tudja hosszabbítani az életet, a művész fotói is képesek erre: úgy érezzük, akiket látunk, még közöttünk vannak.

*Herczog László* elnök üdvözlő szavaiban említette, hogy 36 képet válogattak a kiállítás számára, szándékosan. Mert azt tartja a mondas, hogy 36 igaz emberen nyugszik sorsunk, világunk. Nem ismerjük őket, és ők sem tudnak róla. Teszik a dolgukat értünk. Talán a művész is közöttük van. Ugyanis elgondolkoztat minket *Benedek István Gábor* író megnyitóbeszédeké azon mondata, hogy *Villányi András* masinájával minden zsidó eseményen jelen van. Örömmel kons-

kellett szelektálnia. Úgy hallottuk, az egykori iskola épületében ortodox múzeum létesítését tervezik, ahol képek, dokumentumok, kegytárgyak kapnának helyet. A most kiállított művek magvát képezhetik a tervezett intézménynek. A magyarországi ortodoxia hisz a jövőjében, a holnapban és a holnaputánban. Tudja, hogy a jövő záloga a múlt megismerése. A jelen és a jövő generáció felelőssége ez, mert ők a hagyomány permanens folytatói. Gondoljuk, ez a kiállítás mottója.

## MEGHÍVÓ

5750-5770 1990-2010



**A Masoret Avot – Amerikai Alapítványi Iskola tisztelettel meghívja minden kedves régi és új barátját**

az iskola fennállásának 20 éves évfordulóját ünneplő program-sorozat nyitóeseményére, az ünnepi galavacsorára és játékosági galaestre, amelyet az iskola 3. emeleti műemléki dísztermében

2010. március 21-én (5770. niszán 6.) vasárnap 18.30-tól tartanak

**Az est programja:**

**Köszöntők**

**Ünnepi beszéd: Glatz Ferenc** akadémikus, a Magyar

Tudományos Akadémia volt elnöke, az iskola alapítványának első kuratóriumi elnöke

**Mága Zoltán** hegedűművész

ünnepi koncertje

**Garai Róbert** előadóművész

műsora

Vacsora, a hangulatról a

**Sabbathsong** együttes

gondoskodik

**Székhelyi József** színművész

előadása

Népszerű izraeli dallamok a

**Fourtissimo** együttes előadásában

Tombola értékes nyereményekkel

– **fődíj: egy izraeli repülőjegy**

Az ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ – ZSIDÓ EGYETEM (ORZSE)

### felvételt hirdet

a 2010–2011. tanévre a következő szakokra:

RABBIKÉPZŐ SZAK (M.A.)  
RABBIHELYETTES SZAK (B.A.)  
JUDAISZTIKA SZAK (B.A.)  
ZSIDÓ FELEKEZETI SZOCIÁLIS MUNKÁS SZAK (B.A.)  
LITURGIKA SZAK (B.A.)  
KÁNTOR SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZŐ SZAK  
ZSIDÓ KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ SZAK (M.A.)  
ZSIDÓ MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET SZAK (M.A.)  
**Zsidó Vallástudományi Doktori Iskola**

Jelentkezési határidő: 2010. március 31.

Bővebb információ és jelentkezési lap letölthető az internetről

([www.or-zse.hu](http://www.or-zse.hu), [www.rabbi.hu](http://www.rabbi.hu)),

vagy az alábbi címen, telefonon, faxon kérhető:

Cím: Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem  
1084 Budapest, Bércocsis utca 2.

Postacím: 1444 Bp. Pf. 212. • Tel./fax: 317-2396, 318-7049

Emlékeznél és emlékeztetni mindannyiunk kötelessége!

**ÁPRILIS 18.**

**TALÁLKOZÓ:** XIII. Újpesti rakpart 11.  
**17.30**

**AZ élet Menete**  
ISMÉT BUDAPESTEN

Információk: [www.eletmenete.hu](http://www.eletmenete.hu)

MŰSORVEZETŐ: SZIRMAI NORBERT A RÁDIÓ C MUNKATÁRSA

MAGNA CUM LAUDE EGYÜTTES • PROF. DR. SCHÖNER ALFRÉD REKTOR-FŐRABBI • ZOLTAI GUSZTÁV A MAZSISZES ÉS BSHZ ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA  
NÉMETH SÁNDOR A HIT GYÖLEKEZET KÖZÖSSÉG VEZETŐ LELKÉSE • SIVARAMA SZVÁMI A MAGYARORSZÁGI KRISNA TUDATÚ HÍVOK KÖZÖSSÉGENEK VEZETŐJE  
PETROVIC PÉTER KÁNTOR • HERNÁDI JUDIT SZÍNŰVÉSZ • GERENDÁS PÉTER ELŐADÓMŰVÉSZ • KÁLLÓY MOLNÁR PÉTER SZÍNŰVÉSZ

MINDEN HÉTEN  
FRISSEN GYÁRTOTT KÓSER FELVÁGOTT  
KAPHATÓ  
A KÖVARI-FÉLE SZALÁMI ÜZLETBEN.

CÍM: 1074 BUDAPEST, DOB UTCA 37. TEL.: 342-1639



# Sólyom László aláírta: tilos a holokauszttagadás Magyarországon

ELŐZMÉNYEK

A Mazsihisz üdvözölte az Országgyűlés döntését a holokauszttagadásának büntetőségéről. A Fidesz tartózkodott, az SZDSZ részéről egy ellenszavazat volt.

## Nő tőle az önbizalmunk

A szocialista többségű Országgyűlés utolsó munkanapján elfogadta a büntető törvénykönyv ama módosítását, amely a holokauszt nyilvános tagadását akár három év börtönnel büntetheti. Helyes. Sőt: végre. A holokauszt tagadása ugyanis nemcsak undorító dolog, de társadalmi veszélyessége is kitapintható. Tiltásának vagy nem tiltásának nincs köze a szólásszabadsághoz, illetve ahhoz az értékhez, amelynek a szólásszabadság mintegy a kiszolgálója: a társadalom minden szegletét átjáró, az egyéneket nemesítő és szabad, békés együttélésüket lehetővé tévő vitához. A „közösségfenntartó diskurzust”. A holokauszt tagadása sosem valamely jófésűlt, a történelmi igazság feltárására irányuló „párbeszédben” hangzik el, amelyben az alulinformált, de kitárt szívű holokauszttagadó ártatlan szemmel kétkedő állításokat fogalmaz meg bizonyos történelmi tényekről. Majd hagyja magát meggyőzni a nyílt, demokratikus vitában. Vagy ha azt nem is, de úgy áll fel az asztaltól, hogy jó, ebben nem értünk egyet, de öleljük meg egymást, mint kettő jó barát, akik előbbre vittek a társadalomjobbító eszmecsereit. Nem, ilyen asztal nincs. Hisz a holokauszt tagadása annak a poszt-náci világnak az egyik fundamentuma, amely piszkosul nem a szabad egyének türelmes összjátékaként képzelet el a nemzetet. A holokauszttagadó sem vitatkozni akar, hanem gyilkolni, ha tehetné. Igazából nem is tagadja a holokausztot, vagy ha igen, ezt sajnálkozva teszi: azt sajnálja, hogy nem sikerült rendesen pontot tenni a végére. A holokauszt tagadása emiatt éppenséggel veszélyezteti a szólásszabadságot: ha ugyanis a nyilvános beszéd elfogadott részévé válhatna, akkor először a holokausztot személyes tragédiaként felfogni kénytelen, aztán a holokausztot nemzeti tragédiának tartó, majd végül a holokausztot nem tagadó populáció némulna el. Félelmében. Hisz nem beszélni akarnak velük, beszélgetni, diskurálni, hanem megaláznák, nem létezővé tenni, megsemmisíteni akarják őket.

Helyes az is, hogy ez a törvény végre azt tiltja, amit tiltani akar: a holokauszttagadást, és nem „a magyar nemzet vagy lakosság egyes csoportjai, így különösen nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport tagjai becsületének csorbítását, avagy emberi méltóságának megsértését”, amivel az egyik előző, hasontárgyú törvényjavaslat próbálkozott. Ezt homályossága és az esetleges jogalkalmazói értelmezés ambivalenciái miatt joggal kaszálta el az Alkotmánybíróság. Helyes az is, hogy a törvény a holokauszttagadást akarja tiltani, és



Richard Williamson püspök, a vallásos holokauszttagadó

nem mást. Lehetne más gazságot is tiltani, de más gazságok felmagasztalása momentán nem játszik a magyar közéletben, a rákosizmusból, a sztálinizmusból, a málenkij robotból vagy a Gulagból, azaz az osztálygyűlöletből senki nem akar erőszakos politikát csinálni ma Magyarországon. A faji gyűlöletkeltésből meg igen. Az az univerzum, aminek a holokauszt tagadása vagy relativizálása, jelentőségének kicsinyítése az egyik bevett toposza, ma a parlament kapuján dörmög. Nem mintha azt gondolnánk, hogy a holokauszttagadás tiltása ennek véget vet: de legalább egy szimbolikus határt kijelöl. Egy erős és szigorú határt – hisz a holokauszt is erős szimbólum.

Biztos jobb lenne, ha az effajta nézeteket a büntetőjog közreműködése nélkül vetné ki magából a társadalom. De ha az istennek se veti ki? Nagyon helyes, hogy sokáig ezzel próbálkoztunk. De nem próbálkoztunk egy kicsit túl sokáig? Már ideje volt mással próbálkozni. Legalább egy kicsit. Hisz azt sem hisszük, hogy ezzel a magyar törvényhozás afféle csúszós lejtőre került volna, és ezután és emiatt üptre tiltani lesz kénytelen a múltbéli eseményekről folyó nyilvános beszéd bizonyos fajtáit, hogy ez a hivatalos történetírás kezdetét jelentené. Ha a magyar törvényhozásban ilyen szándék lesz, azt meg fogja valósítani a törvény nélkül is. Ami, mint láttuk, amúgy sem a történetírás szabadságáról szól.

Meglehet, a nyílt holokauszttagadók kevesen vannak. Tényleg nincsenek sokan. Lehet, hogy ezt a törvényt sose vagy nagyon ritkán kell majd alkalmazni. De akkor is kell. Nekünk. Néha elővesszük, nézegetjük. És örülünk neki, hogy a mi hazánkban van ilyen, hogy a mi államunk mára annyira megváltozott, hogy nem tűri azt, ha hatszázezer polgárának erőszakos halálát a gyilkosok utódai le akarnák tagadni.

(Magyar Narancs)

## Randolph L. Braham véleménye

A magyarországi holokauszt bibliográfiája címmel jelenik meg ha-

marosan Magyarországon a Park Könyvkiadó gondozásában Randolph L. Braham erdélyi származású professzor újabb forrásmunkája, amely egyetlen kötetbe gyűjti azoknak a könyveknek, tanulmányoknak és cikkeknek a referenciáit, amelyek a magyarországi holokauszttal foglalkoznak.

A kolozsvári Szabadság című napilap csütörtöki elektronikus kiadásában interjút közölt a New York-i City University 87 éves érdemes professzorával, aki elmondta, hogy a kötet összesen 5554 könyv, tanulmány és cikk referenciáját tartalmazza, amelyek számtalan nyelven, a világ sok részén jelentek meg.

A magyarországi holokauszt világszerte elismert kutatója az interjúban arról a keresetről is kifejtte véleményét, amelyet holokausztútlók nemrég a Magyar Államvasutak ellen nyújtottak be az észak-illinoisi körzeti bíróságnak. Ők csaknem kilencmilliárd dollár kártérítést követelnek a MÁV-tól, azon alapon, hogy a magyar állami vállalat jogelődje közreműködött a magyarországi zsidók egy részének Auschwitzba deportálásában.

A kutató szerint a körzeti bíróságra kell bízni annak eldöntését, hogy a kereset mennyire megalapozott. Braham szerint nincs az a pénzösszeg, amely kárpótolni tudná közel hatszázezer lojalis, nagy arányban igaz hazafi magyar zsidó meggyilkolását a második világháború idején. „De attól tartok, hogy a jelenlegi gazdasági válság körülményei között, és miközben Magyarországon egyre jobban terjed az antiszemitizmus és a holokauszttagadás, ezt a pert különféle sovén, nacionalista és újfasiszta csoportok



## A gyöngyösi zsinagóga fala

saját politikai-ideológiai célkitűzéseik elérésére használhatják ki” – mondta a kutató.

Arra a kérdésre, mivel magyarázza, hogy Magyarországról, ahol körülbelül százezer zsidó él, csupán egyetlen személy vállalta a felperesi minőséget, Braham kijelentette: a félelemmel – és ez sok mindent elárul a mai magyarországi légkörtől, helyzetéről – olvasható a Szabadságban.

(Népszava)

## Domán István főrabbi: ha Sólyom nem írja alá, nem méltó államfőnek

Az Országgyűlés hétfőn név szerinti szavazással elfogadta a Btk. módosítását, mely szerint a jövőben büntethető lesz a holokauszt tagadása. A törvény három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtja azt, aki nagy nyilvánosság előtt tagadja a holokauszt tényét, illetve kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel azt. Az új szabály a kihirdetését követő harmadik napon lép életbe.

Domán István főrabbi, az Országos Rabbiképző és Zsidó Egyetem pro-

fesszora a Heteknek nyilatkozva üdvözölte a törvényt, amelyet – mint hangsúlyozta – nyugati országokban már rég bevezettek. „Ha nálunk is komolyan veszik, ha tényleg számon kérik a holokauszttagadást, annak építő-nevelő hatása lehet. Hiszen ha a bünt – például a bankrablást – nem büntetik, az az erkölcsi normák fellazulásához vezet” – fogalmazott.

A főrabbi szerint amennyiben Sólyom László nem írja alá a törvényt, az sötét fényt vet rá. „Csinált már több olyan dolgot, ami nem a demokráciát segítette elő, de remélem, most nem rugaszkodik el a demokráciától annyira, hogy ne írja alá. Ha mégsem teszi, akkor egyértelmű: Sólyom László nem méltó arra, hogy köztársasági elnök legyen” – jelentette ki.

Mint elmondta, a kommunista rendszerek emberiség ellen elkövetett bűntettei nem sorolhatók egy kategóriába a nemzetiszocializmus által elkövetett bűntettekkel. „A kommunizmus is nagyon súlyos eltéveldés volt, sok embert igazságtalanul ítéltek el, de nem volt szisztematikus népirítás. A náciizmus egy teljes népet akart megsemmisíteni, a csecsemőtől az agastyánig. Egy nép kiirtását tűzte ki célul, egy védtelen népet ítél halálra anélkül, hogy bíróság elé állította volna” – mondta.

(Hetek)

## Herényi Károly (MDF)

„Húsz éve más sem történik, mint hogy megpróbáljuk ezt a két történelmi tragédiát egy szintre hozni. (...)

Az egyik népiptás, a másik viszont egy politikai diktatúra negatív következménye és eredménye, ami a történelem folyamán sajnos előfordul, sokkal sűrűbben, a népiptás az hála Istennek ritkább dolog, de ez nem két azonos fajsúlyú ügy, nem egy törvénybe való. (...)

Nem lehet egyenlőséget tenni a holokauszt és a kommunizmus áldozatai közé. Az, hogy a kommunizmus áldozatává vált valaki, az részben az ő döntése volt. Antikommunista volt, egyéb nézeteket vallott, tehát ő erről dönthetett. Ha akart, kommunista is lehetett. Viszont az, hogy valaki zsidónak születik vagy cigánynak születik, az nem az ő döntésének a kérdése. A két dolgot ily módon egy platformra helyezni és teljesen egyenrangúnak és egyenértékűnek föltüntetni, ez az én számomra elfogadhatatlan. (...)

Elfogadom, hogy legyen egy külön törvény, ami a kommunizmus áldozatainak a védelmét szolgálja, akár ilyen szinten is. De ez két külön törvény legyen, mert eszébe ne jusson senkinek a két dolgot összekeverni!”

(Klubrádió)

## BELVÁROSI EGÉSZSÉGCENTRUM



### INGYENES MÉRÉSEK!

- hallásvizsgálat
- vérnyomás mérés
- vércukorszint mérés

Információ, bejelentkezés:  
1132. Budapest, Visegrádi u. 15.

**236-07-55**

- Fül - Orr - Gége, Hallásvizsgálat (analóg, digitális, fülben és fül mögött viselt hallókészülékek és tartozékok nagy választéka és szervizelése)
- Fülzúgás terápia
- Pszichológia
- Belgyógyászat, pszichoszomatika

- Gasztroenterológia (diétás szaktanácsadás, IBS, reflux...)
- EKG vizsgálat, UH diagnosztika
- Nőgyógyászat, terhes gondozás
- Érendszeri betegségek vizsgálata (érszűkület, visszér...)
- Gyógyászati segédesszközök és egészségmegőrző termékek

## Az irritábilis bélszindróma (IBS) felismeréséről és kezeléséről

A lakosság egynegyede szenved különböző mértékben az irritábilis bélszindrómában. Az IBS egy funkcionális kórkép, ami azt jelenti, hogy a krónikusan fennálló vagy visszatérő tünetek háttérben nincs igazolható szervi eltérés vagy anyagcserezavar.

Az IBS-re jellemző tünetek (alhasi fájdalom stb.) lehetnek enyhék, közepesen súlyosak és súlyosak, attól függően, hogy a beteg életvitelét mennyire befolyásolják. A betegség kialakulását krónikus stresszhatással hozzák összefüggésbe, ami pszichés feszültséghez vezet. Ez az állapot sokszor évekig is fennállhat. A belső feszültség később testi tünetekké alakul át, vagyis megjelennek az IBS tünetei. A bélrendszeri tünetekhez az akaratunktól függetlenül idegrendszer egyensúlyának megbotlása vezet.

Az említett tünetekkel feltétlenül orvoshoz kell fordulni, mert csak szakorvos állapíthatja meg a helyes diagnózist és dönthet a megfelelő terápiáról. Az IBS kezelése a súlyossági foktól függ. A betegek többségénél – akinek a tünetek enyhék – életmódváltás és diétás étrend általában elegendő. Mérsékelt, de a szokásos napi tevékenységet már befolyásoló tünetek esetén a bélcsatornára ható gyógyszerek és pszichológiai eljárások ajánlhatók. Súlyos esetekben antidepresszív gyógyszeres kezelésre, valamint pszichoterápia alkalmazására kerülhet sor. Bármely terápiás módszer alapja a jó orvos-beteg kapcsolat, amelynek célja a páciens életminőségének javítása.

Mediszintech Orvostechnikai Kft. 1136., Budapest Visegrádi utca. 15. Telefon: 236-0755. (x)

## MEGHÍVÓ

A WIZO Hungary és a Bálint Ház szervezésében sok szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját egy fergeteges, tancos show-műsorra, a nagy sikerű, méltán világhírű, fiatal izraeli táncgyűjtés, a

## WIZO NACHLAT YEHUDA DANCE ENSEMBLE

előadásában. A 43 fiatal táncosból álló együttes Kanada, Svájc és Olaszország után most Magyarországon lép fel.

Helyszín: Bálint Ház, színházterem  
Időpont: 2010. március 24., szerda, 18.00  
Belépődíj: 500 Ft

Ne hagyja ki! Jöjjön el!  
Nem mindennapi élményben lesz része!



# Generációk Találkozása a múlt feldolgozásáért

A Joint és a Szochnut kezdeményezésére nyolc hónapos beszélgetéssorozat indult a soá túlélői és zsidó fiatalok között. A találkozók célja nemcsak a múlt feldolgozása. Sok fiatal azért jelentkezik, mert nagyszülei nem beszélhették a borzalmakról, mások így szeretnék elmélyíteni identitásukat és jobban megérteni közösségüket. A Generációk Találkozásában részt vevő fiatalok összetartó csapatot alkotnak, és fő céljuk egybeeseng a zsidó hagyomány alapjaival, az idősök tiszteletével és segítségével. Túlélők és fiatalok egyaránt nagy számban jelentkeztek a közös izraeli úttal végződő programra, amelyről Vadas János programasszisztenssel beszélgettünk.

– *Mióta működik a program, és mekkora az érdeklődés iránta?*

– A Generációk Találkozása harmadik alkalommal indul útjára. Az első programsorozat még 2008-ban szerveződött. Menet közben új koordinátort kapott Szónyi Andrea személyében, és a második évben már az első program résztvevőjének, Tasnády Katalinnak tapasztalatait is hasznosította, aki azóta is mad-

richaként segít a szervezésben és lebonyolításban. Az ötlet kedvező fogadtatásra talált nemcsak itthon, hanem külföldön is, ahonnan a támogatás érkezett, s az adakozó kedv idén két csoport indulását tette lehetővé. A Joint és a Szochnut által kezdeményezett Generációk Találkozása program megvalósulását a Jewish Federation of Greater Dallas, Ari and Gavin Sussman, Peter Kadas, Joseph Lebovic, a Claims Conference, a Bálint Ház és az Izraeli Kulturális Központ nagylelkű támogatása teszi lehetővé. Az érdeklődés nagy, még annak ellenére is többszörös a túljelentkezés, hogy két csapat várhat neki az itthoni, nyolc hónapon át tartó beszélgetéssorozatnak és az azt lezáró közös izraeli útnak, melynek szervezésében idén nekem is van szerepem.

– *A túlélőkhoz hogyan jutok el: ti keressétek meg őket vagy ők jelentkeztek?*

– Is-is. A Generációk Találkozása 2010-et meghirdettünk több fórumon és médiumon keresztül, hallattunk magunkról újságban, zsinagógában, Facebookon, YouTube-on és sok

más helyen. A Bálint Házban volt egy tájékoztató est, ahol bemutattuk a programot, valamint az Izraeli Kulturális Intézet – aminek a keretében belül szerveződik a program – rendezvényein is volt alkalmunk reklámszót csinálni a Generációk Találkozásának.

Tavaly szerencsénkre nyitott, beszélgetős idősök jelentkeztek, akik megnyitottak a fiataloknak, pl. volt egy bácsi, aki Jeruzsálemben érkezett, előimádkozott a csoportnak, ami nagyon meghatározó élményt jelentett mindenkinek.

A MAZS Alapítvány idős zsidók gondozásával foglalkozik, és a náluk dolgozó szociális munkások is aktívan segítettek a lehetséges résztvevők megkeresésében. Persze nem elhanyagolható a szájhagyomány mint legjobb reklám, aki tudott róla, terjesztette a program híreit, az ismerősök aztán továbbbesélték.

– *A fiatalok mennyire nyitottak és felkészültek a párbeszédre?*

– Nyitottak és kíváncsiak. Természetesen az elején el kell telnie egy bizonyos időnek, amíg kialakul a bizalom az a bensőséges hangulata, amikor elő lehet csalogatni a szépkorú emlékeit. Igyekszünk a fiatalokat összekovácsolni, mert ha ők felszabadultan és komfortosan érzik magukat, az idősökre is átragad az érzés. Elkezd „cirkulálni” az oldottság, és a fiatalok mernek kérdezni, az idősök merik felidézni és megosztani emlékeiket.

Tavaly a fiatalok fotós élménybezámmal, közös sütizéssel és hasonló apróságokkal kedveskedtek az idősöknek, akik viszonzásul személyes tárgyakat hoztak a találkozókra.

– *Milyen okból, motivációból jönnek a fiatalok?*

– Idén személyesen is elbeszélgettünk a jelentkezőkkel, akik legtöbbször az emlékeket ébredtetésére, személyes, életszagú történetek miatt érdeklődnek a túlélők iránt, illetve a családi érintettség okán. Sokaknak közülnök nem volt lehetősége a saját nagyszüleivel megbeszélni ezt a traumatikus témát, többnyire azért, mert akik visszajöttek, eltemették magukban a múltat. Találkoztunk olyan fiatalokkal is, akik bízik a szerencsében, hogy olyan időssel lesz módja beszélgetni, aki egy lágerben volt a nagyszüleiével, olyan is akadt, aki első kézből szeretett volna jiddist hallani, de van, aki saját identitásának építése végett szeretne a túlélőkkel személyes kapcsolatot kiépíteni.

– *Hogyan zajlanak a foglalkozások, a találkozók?*

– A két generáció minden hónapban egyszer találkozik egymással, amit a fiatalok informális kávéházi felkészülése előz meg. Ott kitaláljuk a következő közös találka részleteit. A személyes élményekre építjük a találkozót. A fiatalok kedvesenlő film- és képvetítést tartanak Izraelről, az idősök elmesélik, hogy hova jártak iskolába, milyen volt a pesti zsidó élet a háború előtt, hova jártak szórakozni, ki hogy ismerkedett meg a házastársával, és szép lassan eljutunk a holokausztig. Ez persze csak egy séma. Szeretnénk, ha a fiatalok a saját szájuk izére alakítanák a program tartalmi részét, amiben reméljük, az idősök partnerek lesznek. Tavaly például volt egy találkozó a Margit-szigeten, a régi Casinóban, ahova annak idején a szépkorúak szórakozni jártak, és ami most nekünk szolgálat népszerű szórakozóhelyként.

A Generációk Találkozása program szervezői: Szónyi Andrea programkoordinátor, Tasnády Katalin és Vadas János programasszisztensek, Kádi Nikolett és Tanczos Kata szociális munkások.

Szilágyi Iván Péter

## Tallózás egykori zsidó újságokban A toponári zsidó banda

3.

„Szokás volt akkoriban az is, hogy purimkor a zsidó banda tagjai tréfás jelmezekben házról házra járva mókákat adtak elő” – jegyzi meg Beke Ödön a Libanon 1941. VI. évfolyam 4. számában közölt tanulmányában. A zsidóság nagyra értékelte azt a viszonylagos békét és nyugalmat, mely a 18. és a 19. században Magyarországon körülvette. Nem élvezett teljes jogegyenlőséget a „gazdanépellel”, de képességei révén az adott kereteken belül, melyek sokszor igen mostohák voltak, tudott élni... Nyilván ide sorolható a zsidó zenekarok, a klezmerkerek nagy száma és népszerűsége az akkori időkben. A purimkor házról házra járó mókás figurák nemcsak a zsidó utcát, de az egész falut, kisvárost elszórazották. A keresetny szomszédok a legtöbb helyen elfogadták a zsidók közeledését, szeretettel és vallási türelemmel viszonyozták. Valóságos népiünepély volt az Ahasvérusnak, Mordehájnak, Eszternek, Hámánnak stb. öltözött csapat, amint hangszereikkel a kezükben fergetes muzsikálás közepette az udvarokban megjelentek. A zsidóság ősi vonzalma a zenéhez közismert. A biblián nevelkedett emberek jól emlékeztek az éneklő, táncoló, hárfázó Dávid királyra, a levíták zengő kórusára vagy a hangszereiket fegyverként használó izraelitákra, amint kürtjeik szavával lerombolták a Jerikót körülvevő várfalakat, példát szolgáltatva ezzel egy város bevételének békés, majd-hogynem artisztikus módozatára.

Beke Ödön azokra a adatokra hivatkozik, melyeket dr. Winkler Ernőtől, a nagykanizsai főrabbitól kapott segítségképpen kutatómunkájához. A hitközség anyakönyveiből kiemelt, a zsidó zenekar tagjainak életrajzi adatait tartalmazó közleményből kiderül, hogy legtöbbször az akkori átlagéletkorhoz képest magas kort éltek meg, és feltehetően tisztességes polgári jómódban, Nagykanizsán vagy a környező falvakban fejezte be áldásos életét.

Sorozatunk előző darabjában Beke Ödönnek, a Libanon című folyóiratban 1941-ben megjelent egyszerű tanulmány szerzőjének személyével is foglalkoztunk. Bergerként született 1883-ban. A magyar és a finnugor nyelvészet, néprajz és őstörténet iránt már ifjúkorában elkötelezte magát. Egyetemista éveiben mint nyelvjárakutató Győr, Veszprém és Vas megyében kb. 80 falut járt be. A Pápvidek és Kemenesalja című monográfiájában nem ábécésrendben, hanem fogalmi körök szerint csoportosította a szavakat. A felsorolásokban különféle témakörök szerepeltek: ruházat, játék, kertészet, bútorok és szerszámok, lakóhely, földművelés, vizek, kutak és források, utcák, dűlők, rétek, erdők, dombok. Cseremiszt nyelvten című, 1911-ben megjelent kötetével már fiatalon nemzetközi hírnévre tett szert. A Dunántúli Szemlében 1935 és 43 között több, tudományos érdeklődésre számot tartó tanulmányt jelentetett meg. 1944-ben származása miatt üldözötté vált hazájában...

Jelentős, éveket tartó kutatómunkája közben, mellékesen, zsidóságáról nem megfeledkezve, értékes adatokat gyűjtött, melyeknek ide vonatkozó részét dolgozta fel. A pontos, körültekintő, a forrásokat minden esetben megjelölő, tudományos igényű munka megszólítja, folytatására ösztönzi a későbbi korok tudósait.

„Lakompak községben Band Simon, volt lakompaki tanító úr szíves közlése szerint még a múlt század hatvanas éveiben is éltek zsidó muzsikusok – írja. – A banda 24 tagból állott. A karmester Bohenszky Károly volt, nevezetesebb tagjai pedig Müller Chájim és fia, Avrom és Jakel, Bohenszky Gécl, Kohn Dávid, Szussman és Geiger voltak.” Az írás, a papír és a fóliás, sokszor túlélt évszázadokat, hírt, üzenetet közvetít, máskor viszont elkallódik, megsemmisül. Elődeik neveit nem ismerjük, de annyit biztosan tudunk, hogy Kossuth Lajos előtt is muzsikáltak. A banda hegedűből, brácsából, kis- és nagybőgőből, fuvolából, klarinétból állott. Nemcsak Lakompakon játszottak, de Bécsben, sőt a Bécs melletti fürdőhelyeken, például Badenben is, aztán meg többek között Tarcsafürdőn, Keszthelyen, Nagykanizsán és másutt. Jómódban éltek, ruházatuk atilás kabát, zsinóros magyar nadrág és rojtos nyakkendő volt. De azért zsidók voltak. Szombaton nem játszottak. És megkülönböztető izgalommal állították össze örömmünnepeinkre, purimra, szimchát tórára, chanukkára szánt műsorait.

Egy Hirschler nevű lakompaki bőrkereskedő révén különös, szép történet bontható ki ebben az „isten háta mögötti”, osztrákok lakta falucskában. A bőrkereskedőnek Liszt Ádám, a zeneszerző atyja, a dobörjáni Eszterházi hercegi uradalom gazdaságja volt az egyik legjobb beszállítója. A Hirschler család nagy zenekedvelő híreben állott. Egyik alkalommal, amikor a Liszt apuka elszámolás végett Lakompakra jött, magával hozta 3-4 éves kisfiát, aki jelen lehetett a Hirschler gyerekek zongoraleckéjén. A házitánító felfigyelt a zongorajáték iránt különös érdeklődést mutató kisfiúra. Arra a kérdésre, hogy szeretne-e ő is zongorázni, a kis Liszt Ferenc kitörő lelkesedéssel válaszolt. Attól kezdve együtt tanult a Hirschler gyerekekkel...

Vajon megjelölték-e emléktáblával Lakompakon (ma Lackenbach, Ausztria) az egykori Hirschler-házat, ahol Liszt Ferenc első zongoraleckéit kapta?

A rohonci zsidók 1848. évi összeírásából kiderül, hogy a Vas megyei faluban a számlálás pillanatában 209 zsidó család élt. Ezen népesség között nyolc hivatásos zsidó akadt, illetve egy olyan család is, melynek neve: Spielmann (jászember), arra vall, hogy már őseik is „hangások” voltak, vagyis dinasztikus módon adták tovább utódaiknak a zenei tehetséget.

„Zsidó zenekar volt, Herczka Gusztáv ny. siketnémaintézeti igazgató úr szíves értesítése szerint, a trencsénmegyei Pruska községben is – írja Beke Ödön. – Ezt a zenekart ismerték az egész vármegyében, s még a múlt század hetvenes éveinek elején is ezek a szakállas muzsikusok gyakran vonultak parasztszekéren valamelyik távolabbi községbe, ahol zsidó és parasztlakodalmakban, brit milákon és keresztelekőn, táncmulatságokban szűkség volt rájuk.” Micsoda fenséges kép! Áldott legyen Herczka Gusztáv igazgató úr emléke, hogy memóriájában megőrizte. Íme, a mese, a valóság. Szakállas, pajeszos, zsidó zenészek útlan utakon, zötyögő parasztszekereken, esőben, hóban, hangszereiket féltőn magukhoz ölelve viszik az éneket, a dalt, a muzsikát, a zenét. Herczka Gusztáv igazgató úr múltba néző kaleidoszkópján át látjuk a klezmerkerek kabátja alól kilógó cidáklis szerkesztett repdeső csomócskáit, az árbá kánfotnak a világ négy sarkára emlékeztető rojtait, melyeknek művészien elkészített fonatai még zenélés közben is az Örökkévaló parancsolataira figyelmeztettek...

„Egy iskolai majálison, melyet a puchói zsidó elemi rendezett 1871 vagy 72-ben a Puchó melletti erdőnek egyik tisztásán egy egyszerű savanyúvízforrás mellett, a tanulókkal együtt kivonultak a keresetny előkelőségek is, akik gyermekeiket rendszerint a zsidó iskolába jártatták. Még az evangélikus iskola tanítója is nem a saját, hanem a zsidó iskolába küldte gyermekeit. A menet reggel indult el, élen a zsidó zenekarral, amely a fél óráig tartó úton végig magyar nótákat játszott” – írja Beke. A tudós józanságával összegyűjtött információk, „százaz tények” mellőzték a vadregényes álmot, a hamis illúziót. Tények voltak, szívvel melegengető tények.

Alekszej Tolsztoj Nagy Péter című történelmi regényében szintén szerepelnek zsidó muzsikusok. A cár követe feleségével együtt Lengyelországon keresztül Párizsba utazik. Útközben egy falusi fogadóban szállnak meg. Amint a lengyel nemes urak hírt veszik érkezésüknek, értik mennek. „A kocma előtt megállt vagy tíz szán. Zsidó muzsikusok fújták a rekedt hangú klarinétot, cincogtak hegedűiken.” A követet feleségével együtt magukkal viszik kastélyaikba, vendégül látják hetekig tartó mulatozás közepette. Zsidó zenészek játszanak itt is. „A muzsikusok karzatán török dobjára dölve aludt egy hórihorgas, csontos muzsikus zsidó.”

Magén István

## Olvasóink véleménye

### Köszönet

Köszönöm az ortodox hitközség által fenntartott Amerikai Alapítványi Iskola vezetésének, hogy zájain átjár napján kirándulást szerveztek a nagykállói cádik sírjához.

A meghirdetett időpontra pontosan összegyűlt a gyerekekből, tanárokból és szülőkből álló egybusznyi csapat. A ragyogó, napfényes időjárásban jókat beszélgetve haladtunk úti célunk felé. S ezt a sokszínű, ortodox, neológ és (ha jól sejtem) chászid zsidóságunkat képviselő kis társaságot olvastotta még teljesebb egységbe Dan Dániel (vallásstudás) beszéde Eizik Taub nagykállói csodarabbiról, a magyar chászidizmus megalapítójáról, valamint ennek révén a zsidó istenszolgálat többféle útjáról. Utána én is átadhattam Weiszberger rebbecen üzenetét, aki általam küldött a társaságnak érdekes történeteket, csodák elbeszéléseit a cádik életéből.

A rabbi sírjánál közösen imádkoztunk, majd az „új” zsidótemetőben a héber nyelvet ismerők segítségével olvastunk a sírfeliratokat s tanultunk meg új szavakat. Zubrovsky Eitától (hébertanár) megtudhattuk a temetőből való kilépéskor kötelező kézmosás módját és jelentőségét.

Hazafelé a buszban a finom köser ebédet elfogyasztva, a héber nyelvű dalokat hallgatva úgy éreztem, hogy ebben a társaságban utazva mindegy, hogy ki vagyok, hogy nézek ki és mire vittem a világban. Itt egy nagyobb egység része voltam, s ez csodálatos érzés volt.

Hétfőn még nagyobb szeretettel léptem az iskola épületébe, s most már teljes bizonyossággal hoztam ide kisfiamat, hogy itt van a legjobb helyen.

Életem egyik legszebb élményeként őrzöm majd szívémben ennek a kirándulásnak az emlékét.

Köszönöm mindannyiuknak!

Kollerné Jeszenszky Éva

## SZÉDEREK

A Dohány utcai templomkörzet szeretettel meghívja kedves hittestvéreit széder esti vacsorára 2010. március 29-én, hétfőn, este 18.45-kor a Goldmark Terebe. A jegyeket 2010. március 1-jétől lehet megvásárolni 4000, illetve 3700 Ft-os áron a körzet irodájában.

Érdeklődni és jelentkezni Fülöp Ildinél lehet a 413-1515 vagy a 413-5576-os telefonton. A vacsorára 2010. március 19-ig lehet jelentkezni.

Dr. Frölich Róbert  
főrabbi

Zoltai Gusztáv  
elnök

A BZSH Hegedűs Gyula utcai zsinagóga előljárásága szeretettel meghívja Önt és kedves családját

Széder I. 2010. március 29-én (hétfőn) este 19 órakor,

Széder II. 2010. március 30-án (kedd) este 19 órakor,

kezdődő peszachi istentiszteletre és szédervacsorára

A vacsora ára 3800 Ft

A menü:

Maceszgombócleves

Sült marhaszelet

Macesztorta

B menü:

Maceszgombócleves

Sült csirke

Macesztorta

Kompót vagy cékla

A korlátozott számú hely miatt kérjük részvételi szándékát Kadas Péternél a 06-70-235-1107 (vagy 06-1-349-3120 reggel 8-9-ig) vagy a 06-1-413-5562 (Mazsisz, hétfőtől csütörtökig 8-14-ig) telefonszámokon legkésőbb 2010. március 22-ig szíveskedjenek bejelenteni.

(A 2010. március 22-e után beérkezett igényeket sajnos nem tudjuk figyelembe venni.)

Minden kedves Hittestvérünknek ezúton kívánunk chag száméach, örömteli ünnepet.

Dr. Egri Oszkár  
elnök

Deutsch László  
főrabbi

# APRÓHIRDETÉS

## VEGYES

**Hittanoktatás** a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

**Üzemorvosi, házi orvosi rendelés** Zuglón, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

**Fogorvosi rendelők címe:** XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

**Örömmel tudatjuk**, hogy a Rabbites-tület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körméltetését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbites-tület@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

**Kereskedő és becsüs** ügynőkséget hagyatékot, gyűjteményt ad-vesz. Tel.: 06-30-928-7792.

**Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, plakátnyomtatás, fénymásolás.** Messenger: 06-20-934-9523, www.rcontact.hu.

**Manikűr, pedikűr.** Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

**Tóratekeresek**, ftilinek és mezűek számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalmi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

**Farkas Zsolt** vízvezeték-szerelés, gázszellőztető-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

**Pötyös bögréjétől** a hagyatékaig felvásárolom, szemetét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

**GYŰJTŐ VÁSÁROLJA** magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czöbel Béla, Deák-Ébner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márfy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szőnyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

**24 m<sup>2</sup>-es üzlethelyiség kiadó** a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

**Újlipótvárosban** garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

**GYŰJTŐ vásárol** magas áron: ezüsttárgyakat, cukordoboikat, gyertyatartókat, tálcákat, gyümölcsalakat, evőeszköz-készletet (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

**KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ** vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszköz-készletet, cukordoboikat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiát, herendi, meissen, Zsolnay porcelánokat, régi álló-, fal- és asztali díszórákat, antik, ba-

rokk bútorokat, tabernákulumot, szekretet, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATTYÁNY U. 10.** (Mária térnél). **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

**Lépcsőházak**, irodák festését, pincék, padlások lomtalánítását, takarítását vállalom. 06-70-216-0234.

**Befektetők, figyelme!** Óbudán, a Szőlő utcában társasház építésére alkalmas, saját tulajdonú, 484 m<sup>2</sup> területű ingatlan eladó. Telefon: +36-20-995-5859.

**Referenciával rendelkező**, megbízható, leinformálható fiatalember háztartásban segítséget vállal: bevásárlás, ügyintézés, személyszállítás saját gépkocsival. Érdeklődni: 06-70-311-0295.

**Eladó IX., Lónay utca** elején tulajdonostól 52 m<sup>2</sup>-es, szoba-hallos, galériás, utcai, III. emeleti lakás liftes házban. Cirkófűtés, felújított. Irányár: 16,8 millió Ft. 06-30-251-6948.

**Vígszínházhoz közel** turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

**Középkorú nő** beteggondozást, gyermekfelügyeletet vállal, Izraelben is. 06-30-280-1838.

**XL, Allende parki** háromszobás lakás kiadó. 06-20-386-3334.

**Rendezvényszervezés**, lebonyolítás: 06-20-544-1230.

**Zsinagógától 2 percre**, a Semmelweis utcában kétszoba-hallos, összkomfortos, 64 m<sup>2</sup>-es lakás kiadó. +36-30-989-7192.

**Kezdd a nyarat velünk! Önkéntes munka Izraelben 2010. június 14. és július 4. között! Csoportmegbeszélés 2010. április 11-én 15 órakor a Bálint Házban (Révay u. 16.). Az útról bővebb információ és jelentkezés: +36-20-233-8454 vagy ljano@freemail.hu**

## HÁZASSÁG

**20 év tapasztalataival** várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8–10-ig, este 20–22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu.

**56 éves, 164 cm magas**, teltkarcsú, rendezett körülmények között élő, fiatalos, élvezgyi hölgy független társat keres. „Szipmátia” jeligére.

### Tisztelt Adományozó!

Köszönjük, hogy az elmúlt években adója 1%-ával ortodox hitközségünket és iskolánkat támogatta. Kérjük, idén is segítséget adja 1%-ával a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (technikai száma: 0107), másik százalékkal pedig az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt (**adószáma: 19700557-1-42**). Adományát előre is köszönjük. Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség.

\*\*\*

A Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány Budapest ezúton köszöni a számára befizetett összesen 41 711 Ft-ot, mint a 2008. évre vonatkozó szja 1% utalását. Az összeget a channukai ünnepségre használtuk fel. Kérjük, idén is ajánlja fel személyi jövedelemadójának 1%-át részünkre.

**Adószám: 18170696-1-42.**

Az alapítvány az alábbi közhasznú tevékenységeket folytatja: szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Felajánlását előre is köszönjük. Kurcz Tamásné kuratóriumi elnök.

\*\*\*

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelmére alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukat még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. **Adószámunk: 18927467-1-19.**

\*\*\*

### Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a Magyar Hallássérült Zsidó Egyesületet (MHZSE), hogy minél több zsidó programhoz tudjunk segítséget nyújtani. **Adószám: 18055146-1-42**

**OTP-számlaszám: 11713005-20418083**

Felajánlását előre is köszönjük.

Szigeti Györgyné elnök

\*\*\*

Kérjük, ajánld fel a **Hillel Alapítványnak** adód 1%-át! Adószámunk: **18109070-1-41**



**Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (Almazsi)** Alapítványunk a Hasomer Hacair fő támogatója.

Köszönjük, hogy 2009-ben adójuk egy százalékaival minket támogattak. Kérjük ez évben is a támogatásukat, hogy minél több programhoz tudjunk segítséget nyújtani. Alapítványunk közhasznú szervezet.

**Adószámunk: 18160855-1-42**

Köszegi Lajos kuratóriumi elnök

\*\*\*

**A Mazsihisz Szeretkórházért Közhatalmú Alapítvány** kéri, hogy személyi jövedelemadójának 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzen. Az alapítvány célja: a Mazsihisz Szeretkórházban a korszerű betegellátási struktúra kialakítása, az intézmény egészségügyi, rehabilitációs, ápolási tevékenységének támogatása, továbbá a kórház mindennapos működésének – a hitéleti követelmények megtartásának – folyamatos segítése.

**Adószámunk: 18173503-1-42**

Köszönjük a támogatását!

\*\*\*

Kérjük, segítse személyi jövedelemadójának 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával zsidó üldözötteket mentettek meg.

**Igaz Emberekért Alapítvány**

**Adószám: 18040094-1-42**

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki háláját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a vészkorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségüért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

\*\*\*

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 14 éve működő

**Cödoko Zsidó Szoc. Nevelési és Kulturális Alapítvány** részére ajánlja fel.

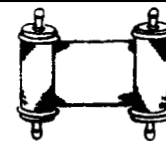
Alapítványunk zsidó intézmények (kórház, szoc. otthon, klubok, oktatási intézmények) és a zsidó könyvkiadás támogatásával foglalkozik. **Adószám: 18049196-1-42.**

Adományát előre is köszönjük. Az alapítvány kuratóriuma.

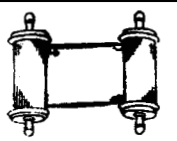
\*\*\*

Kérjük, hogy az adójából a társadalmi szervezetek számára áttulajtható 1%-ról alapítványunk javára rendelkezzenek!

Köszönjük! **Frankel Zsinagóga Alapítvány.** Adószám: **18114878-1-41**



## IMAIDÓK



Templomok	Péntek este Márc. 19.	Szombat reggel Márc. 20.	Péntek este Márc. 26.	Szombat reggel Márc. 27.
<b>Hősök</b>	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.50	9.30	18.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thökölly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.50	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfüvös u. 4.	17.40	8.00	17.50	8.00
<b>Rabbiképző-ORZSE</b>				
(Bércsics u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.50	8.00	18.00	8.00
Alma u. 2.	17.50	8.45	18.00	8.45
<b>Kórház</b>				
(Amerikai u. 53.)	17.50	7.30	18.00	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	17.50	9.00	18.00	9.00
Desseffy u. 23.	17.50	9.00	18.00	9.00
<b>Teleki tér 22. (szefárd)</b>				
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00	8.45	18.00	8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
<b>Vidéken</b>				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Páti u. 4.)	17.40	8.00	17.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.40	8.00	17.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.40	8.00	17.50	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	16.30		16.30	

## NAPTÁR

<b>Március 19. péntek</b>	<b>Niszán 4.</b>	<b>Gyertyagyújtás: 5.36</b>
<b>Március 20. szombat</b>	<b>Niszán 5.</b>	<b>Szombat kimenetele: 6.41</b>
<b>Március 26. péntek</b>	<b>Niszán 11.</b>	<b>Gyertyagyújtás: 5.46</b>
<b>Március 27. szombat</b>	<b>Niszán 12.</b>	<b>Szombat kimenetele: 6.52</b>
<b>Március 29. hétfő</b>	<b>Niszán 14.</b>	<b>Erev peszách</b>
<b>Március 30. kedd</b>	<b>Niszán 15.</b>	<b>Peszách 1.</b>
<b>Március 31. szerda</b>	<b>Niszán 16.</b>	<b>Peszách 2.</b>

## Hírek, események röviden



**– Gyertyaláng.** Megjelent a Pécsi Zsidó Hitközség tájékoztató újsága, a Gyertyaláng 2010. évi első száma. Beszámoló olvasható a channukai és a tu bivatá megemlékezésekről. Foglalkoznak a pürimhoz kötődő hagyományokkal és a közelgő peszáchra való várakozással. Bemutatók a hitközség segélyezési munkáját és kidolgozott munkaszabályzatát, a közelmúltban megalakult Pécsi Magyar–Izraeli Baráti Társaság kezdeti tevékenységét és elkövetkező programjait, többek között a hitközség mellett működő hagyomány-ápolókkal az áprilisi holokauszt-napról való közös megemlékezés.

**– Adományok.** Szegő László 30 000 Ft-ot küldött a Szeretkórház betegeknek.

**– Akiknek hozzátartozójuk** halt meg 1945-ben a bergeni-belseni koncentrációs táborból Theresienstadtba magyar zsidókat szállító vonatot április 16-án Zernitz határában ért légitámadás során, sürgősen jelentkezzenek a 06-30-2826-234 számú mobiltelefonon, hogy számukra a NÜB Bergen-Belseni Táborbizottsága meghívást kérhessen az elhunytak tömegsírján épülő emlékmű 2010. április 16-i felavatására. Akik név szerint meghívást kapnak, azoknak költséget a német emlékhely vállalja.

**– Köszönet.** A Szeretkórház levélben mondott köszönetet Zoltai Gusztávnak, a Dohány utcai körzet elnökének a pürimi sláchrónészként elküldött és szétesztett 18 karton banánért.

Rádainé Somosi Éva intézményvezető ugyancsak levélben köszönte meg Zoltai Gusztáv üv. igazgatónak, a Dohány körzet elnökének és Frölich Róbert főrabbinak, hogy pürim alkalmból felkeresték a Benjámin Óvodát, és gyümölcsökkel ajándékozták meg a gyermekeket.

**– Sláchrónés az Alma utcán.** Kedves programmal, szeretettel összeállított sláchrónésszal látogatták meg pürim előtt az Amerikai Alapítványi Iskola kisdíákjai, szüleik, tanítók az Alma utcai otthon idős lakóit. A gyerekek a tanítónők által gondosan megszerkesztett műsorban kis színdarabot adtak

elő, ünnepi dalokat énekeltek, zongoramuzsikával szórakoztatták az öregeket, majd átnyújtották a szülők által összeállított csomagokat. Ezután felnőttek, gyerekek, idősek, fiatalok még hosszan, jó hangulatban beszélgettek.

**– Nyílt nap a Scheiberben.** A leendő első osztályosok és szülei, illetve minden érdeklődőt szeretettel várunk 2010. március 23-i nyílt napunkra! 8.15–11.00-ig a leendő elsősök tanító tartanak bemutató órákat. 11 órától kötetlen beszélgetés lesz a tanító nénikkel, a vallásánál és iskolánál rabbijával. Ezután lehet a jelentkezési szándékot jelezni vagy a már előzőleg jelentkezők további szándékát megerősíteni iskolánk titkárságán. Cím: BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola, 1145 Budapest, Laky Adolf u. 38–40. Telefon: 469-0282, 221-4220, 221-4215. E-mail: scheiber@scheiber.sulinet.hu

**– Áldott emlékü Scheiber Sándornak,** a Rabbiképző Intézet negyed évszázada örökltébe költözött professzorának Járzeitán a budapesti rabbikar tagjai meglátogatták egykori tudós mesterük sírját a Kozma utcai sírkertben, és thilimmondással rótták le kegyeletüket.

**– Az Amerikai Alapítványi Iskolában** március 21-re meghirdetett jótékonysági este és vacsorára a belépőjegyeket az iskola titkárságán lehet megrendelni, március 16-ig. A jegy ára 20 ezer Ft/fő. Tel.: 36-1-322-2843. E-mail: info@aai.co.hu

**– Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-33-33. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

## Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
  - Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])
  - Vízárszerelés
  - Fűtésszerelés, fűdőszoza-felújítás
- FRANK** 1063 Budapest, Szív u. 28.  
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

## ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja  
1075 Budapest, Síp u. 12.  
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: [ujélet@bzsh.t-online.hu](mailto:ujélet@bzsh.t-online.hu)

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000



## KÁNTOR VOLTAM ÉSZAKON

### Motivációk

1986-ot írtunk, amikor – megelé- gelve az ÁEH „zsidóügyi” referen- sének egyre gyakoribbá váló inté- szavait, valamint a másik Hivatal udvarias felkérését, no nem besú- gásra, mindössze tájékoztatásra a Síp utcai belügyekről, esetleges megtagadásának esetére kilátásba helyezve gyermekeim közötti bal- esztben való elhunytát – úgy érez- tem, ideje kipróbálni a kapitaliz- must. (Atvilágításom – ezt be is

### Göteborg 1.

mán, minden órát így kezdett Pista bácsi, azaz Varsányi István, az első nyelvkönyvek és szótárak szerzője: Kinek van kérdése?

Csak nekem volt. De mindig. Egé- szen addig, míg a lengyel nyelv ak- kori itthoni legnagyobb tudósa az egyik óra előtt félrevont, és közölte: Péter! Ha megint lesz kérdésem, vá- lasztás elé állítom a hallgatókat: én vagy te?

### Próbaéneklés

Bejelentkeztem a Judiska För- samlingenbe (a zsidó hitközségbe), ahol nagy meglepetésemre magyar nyelven nyugtázták pályázatomat, majd közölték, hogy miután több as- piráns is van, jöjjenek egy sabbáti pró- baéneklésre. A megfelelő előké- születek után (vizum stb.) felpattan- tam Skoda 105-ösömre (ma is bor- zadva gondolok vissza, hogy mer- tem), és nekivágtam a hosszú útnak. Egy tranzitszállás után kompra száll- tunk, és mint a mondabeli falusi kis- lány, úgy bámultuk, ahogy a kocsi valamelyik emeletre irányítják.

Másnap, érkezésünk előtt viszont meg kellett volna találnom... Hosszú időt vett igénybe. Végigbongészve az öt szintet, de különösen a márkákat, csak az nyugtatott meg, hogy nem fogják ellopni... Összegzésül a kompkalandhoz: eddig csak Nagy- maros–Visegrád viszonylatban haszná- laltam, ennek tapasztalatait most nem tudtam hasznosítani.

Meglett a kocsi. Kihajózás, útle- vélvizsgálat – amikor is a határőr gyanakodva, bizalmatlanul forgatta útlevelünket, majd az iránt érdek- lődött, miből fogunk itt élni...

Gyanakvása, mint később kiderült, megalapozott volt, mivel akkor dí- vott a lengyelek között a turizmus- nak az a formája, hogy miután ki- szálltak a komból, az első szembe- jövő egyenruhásnak lekentek két po- font, így elvitték és többnapra elzárá- ra ítélték őket. Hogy ez a 80-as évek- ben miért volt jobb nekik, mint otth- on maradni, ahhoz ismerni kellett a svéd börtönviszonyokat, a többi ki- derül előző cikksorozatomból...

Végül a göteborgi hitközségre való hivatkozásunk elterelte a gyanút felőlünk... meg hát a visszafogott vi- selkedésünk. Tudniillik több egyen- ruhás is elment mellettünk, és semmi bántódásuk nem történt...

És eljött a sabbát. És a kezdés előtt csak úgy, félhangosan odaszóltak: itt nem Sulzer, hanem Lewandowski a liturgia szerzője. És én persze tudá- som legjavát adva úgy imádkoztam, mintha az életem függött volna tőle.

Vasárnap elköszöntünk, és abban maradtunk, hogy „majd értesítenek”. Hosszú hónapok, hosszú telefonok következtek, míg megjött a hír: en- gem választottak.

(folytatjuk)

Kardos Péter

## Sikeres kántorkoncert Budán



Február utolsó vasárnapján simo- gató tavaszi napsütés váltotta fel a zord téli időjárást, mintha a meteoro- lógia is kedvében akart volna járni a Frankel-zsinagógába siető, ünneplő ruhát öltött embereknek. Pedig akkor még senki sem tudhatta, hogy hama- rosan az esztendő egyik legemléke- zetesebb koncertjét tartják a budai kórtérben.

Azt persze azért sejtteni lehetett, hogy különleges délután lesz ama februári, hiszen Biczó Tamás, Zucker Immanuel vagy Jakal Zoltán ugyan a fiatal kántorgeneráció tagjai, ám már most is nagy csáberőt jelent a nevük. A koncertet Székelyhidi Hajnal, az Operaház magánéneke és Doff Im- re, a Frankel-zsinagóga főkántora is megtisztelte jelenlétével. S végül, de nem utolsósorban egy sokak számá- ra talán még ismeretlen nevet is meg kell említenem: Nógrádi Gergely ezen a délutánon mutatkozott be koncertező kántorként a szélesebb közönségnek, s talán nem túlzás azt állítanom, hogy sokat hallunk még erről a lenyűgöző hangjával a köz- ség előtt is magabiz- tosan viselkedő, rokonszenves fiatalemberről.

A koncert első részét a Frankel rabbija, az örökmozgó, kitűnő szervező és jó humorú Verő Tamás konferálta fel. A púrim alkalmából csodálatosan felfűzött zsinagógá- ban háromszáz ember tapsolt elra- gadtatottan Doff Imre főkántornak, aki egy hónapja eltörte a bokáját, ám e jeles alkalomra járógipszet kapott, s így ő nyithatta meg a koncertet egy rendkívüli átéléssel előadott Háškivenuval. Ezután a Frankel kán- tori posztjára néhány hete leszer-

ződtetett Nógrádi Gergely követke- zett, aki egészen lenyűgöző tenorjá- val Finkelstein Lödor vadorját szó- laltatta meg.

Majd Székelyhidi Hajnal művésznő ihletett előadásában hallhattuk az Éli Lámá ázávtánit. Biczó Tamás, a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga kán- tora emlékezetes Szim sálommal lopta be magát a nézők szívébe, s Jakal Zoltán, a lágymányosi közös- ség frissen kinevezett kántora nem kevésbé szívjbemerkolóan adta elő Meisels Márán dövmismáj című mű- vét. Zucker Immanuel, a Nagyuva- ros utca tehetséges kántora a tőle megszokott magas színvonalon ve- zette elő a Hamavdilt Rosenblatt-tól, és az első részt egy közös Ám Jisráel cháj zárta, amelynek alkal- mával az újraszerveződött Frankel Kar is reflektorfénybe lépett: Kivovics Péter, Gáspár László, Vil- lányi Benjámin és Verő Tamás rabbi megérdemel egy nagy-nagy skaja- chot!

A konferenciáé megkérdezte, hogy szeretne-e szünetet a közönség, mire a nézők egyöntetű nemmel válaszol- tak. Igazuk volt: az izgalom a máso- dik részre csak fokozódott, hiszen következtek az ismert opera- és operettlágerek.

Nógrádi Gergely Cavaradossi Le- véláriájával kezdett, amely, nem túl- zás, színvonalával a világ számos operaházában megálta volna a he- lyét. Jakal Zoltán szeretnivalón és tökéletes zeneiséggel formálta meg Papagenót, Zucker Immanuel pedig egy csapásra a lagúnák városába va- rázsolta a nagyerdeműt az O sole mióval. Majd a Vilja-dalt hallhattuk Székelyhidi Hajnal előadásában, Jakal Zoltán pedig Tévjet énekelte: mindketten méltán kaptak vastapsot.

Ugyancsak a Víg özvegyből hall- hattunk egy kettőst Székelyhidi Haj- nálnak és Nógrádi Gergely előadásában, majd a Traviata Pezsgő-duettjére vo- nultak ki a szólisták és a Frankel Kar, a közönség pedig ezúttal igazi nagy operai énekkarként dúdolta a kórusszólamot. Végezetül Jakal Zoltán, Nógrádi Gergely és Zucker Im- manuel ott maradtak a reflektorfény- ben, és ráadásként előadták az O sole miót, amit tomboló ovációval hallált meg a közönség.

Mit írhat az ember egy ilyen si- keres előadás után? Köszönet Doff Imrének, amiért jelenlétével emelte az esemény fényét, Mayer Erikának, aki mindvégig értőn kísérte a fel- lépőket, valamint Székelyhidi Haj- nálnak és Klein Ervinnek, mert ta- nárként jelentős szerepük van abban, hogy egy ilyen, nemzetközi szinten is „versenyképes” fiatal kántorcsa- pattal büszkélkedhetünk. Végül fel- merül két kérdés: vajon miért nem rendeznek gyakrabban a budaihoz hasonló kántorkoncertet szerte az or- szágbán, ha ilyen nagy rá a kereslet, s vajon miért nem készül felvétel profi szinten ezekről a megismétel- hetetlen pillanatokról?

Köszönet Verő Tamásnak és a bu- dai közösségnek a csodálatos élmé- nyért!

Spánn



### Kompország

mutattam egy jobboldali tévécsa- torna velem készített interjújában – „eredménytelenek” bizonyult.)

A történet úgy kezdődik, hogy a szerkesztőségben kezembe akadt egy német zsidó újság, amelyben a göteborgi hitközség pályázatát hir- detett kántori állásra. Ennek egyik alapfeltétele a svéd nyelv ismerete volt, mivel talmud-tórán is kellett tanítani.

Hosszas kutatás után a „nyöcker- ben” találtam egy maszek nyelvtan- folyamat, amelyen, mint kiderült, a közeljövő disszidensei birkóztak a skandináv nyelv rejtelmivel. Én, akárcsak a lengyelnek, most is ala- posan nekifeküdtem a dolognak, per- se ezúttal más volt a motiváció... Igaz, akkor már ötvenéves voltam, így elmaradtak „kötekedő” kérdése- im a tanárhoz, nem érdekelt, hogy mondják svédül: vasmacska.

Anno, a Lengyel Kultúra tanfolya-

Ártatlan vagyok, én tényleg tökéle- tesen el akartam sajátítani a nyelvet!

Tehát ott ülünk az akkori Makaren- ko utcai kicsiny lakás egyik szobájá- ban, és svédül tanulunk. A módszer újnak hatott. Egy hajótörés után la- katlan szigetre vetődünk (mind a ha- tan, ennyien voltunk), és mindenféle kalandokat átélve tanulmányozgat- juk a „skandinávizmusokat”.

Alig vártam már, hogy berendez- kedjünk (nem az Ikeából), elkezdjük mindennapjainkat, mert mindenki- nek más feladata volt. Nekem a zöld- ségek és gyümölcsök begyűjtése ju- tott – és a gond. Hogy fogom az itt tanultakat a talmud-tórán hasznosítá- ni? Talán tu bisvátkor...

A többi ünnepre semmi nem jött össze (böjtnapok sem voltak), vi- szont egy év után már nem lehetett volna svédül eladni (hogy megvett volna-e valaki, az más kérdés).

## Életpé

Ismerek egy zsidó koldust. Több koldus zsidót ismerek, de ebben az esetben fontos a szörend, mert akít én ismerek, annak foglalkozása, hogy koldus, és jelzője, hogy zsidó. A koldus Zsigának hívják, ami nem tipikusan zsidó név, igaz, hogy közterületen ülni egy üres bögrével és koldulni szintén nem jellemzően zsidó elfoglaltság.

Már a megismerkedésünk is Malamud tollára kívánczok, de a mester egyéb elfoglaltsága miatt engedelmeskedtem most én írom le. Néhány évvel ezelőtt családostól vonultunk zsinagógánk felé erev ros hájánakor, és mielőtt elérjük volna úti célunkat, egy saroknyira az imaházról megpillan- tottam Zsigát. Ott ült egy ház falánál, és kinyúj- tott két lába közt az üres bádögögre. Rongyos zakójának összesen egy ujjja volt, jó idő lévén nyitva. Ingének egyik oldala egy női kombiné selymével volt kipótolva, nadrágja öröklött darab lehetett, mert térdnadrágnak hosszú, normál pantallónak rövid volt. Cipőj orrán folytonossági hiány tüdőkölt, úgyhogy piszkos lábujjával is tudott integetni. Rutinból bedobtam bögréjébe egy százast, és a döbbenet ezután következett. A koldus, alighogy odébb léptem, csengő jól érhető hangon utánam szól: sáná tová umötüká! Meg- döbbenésem kétszeres volt: róluuk véleményem szerint semmi nem jelezte, hogy zsinagógába igyekvő zsidók vagyunk (után én magam sem vi- selek kipát), valamint a falat támasztó koldusról sem tudtam elképzelni, honnan tudja, hogy zsidó ünnep van, és arra mit szokás héberül kívánni.

Egy élet újságírói tapasztalatával a hátam mö- gött már semmin nem csodálkozom. Írtam én már arról, hogy a koldulás ma Budapesten klá-

nokra osztott szakma, szigorú szabályokkal és klubtag részvevőkkel. Lefényképeztem azt a kol- dusasszonyt, aki a forgalmas főútvonalon autók között cikázva reggel egy szőke hajú kisgyereket visz a karján „jósándék-gerjesztőül”, míg dél- után egy fekete babát tol kocsiában az úttesten. Ha végtághányos koldust látok, kedvem lenne meg- nézni, hogy a hiányzó kéz vagy láb nincs-e szig- szalaggal az ing alatt rögzítve. De ez a jelenet ar- ra késztetett, hogy beszélgetést kezdjek ezzel az emberrel.

Kérdésemre azt válaszolta, hogy ha nem is lát- szik, ő bizony született zsidó ember, és mint a mi példánkban is látható, jó emberismerő. Azt rögtön beismeri, hogy tudatosan ül kb. 100 méterre egy zsinagógától, különösen így ünnep előtt, mert tudja, hogy ha egy zsidó családnak ros hájánakor boldog új évet vagy Kol Nidré estén könnyű böjtöt kívánnak, azonnal adakoznak. Ő személy szerint sosem volt vallásos, de még em- lékszik, hogy a nagyanyja házában pénteken este gyertyát gyújtottak, és ő gyermekként unta a he- tente ismétlődő húsvetes-marhahús-tarhonya- almaspíte menüt, amit ma megbecsülne. Ja, szerkesztő úr! – mondta megismerkedésünket követően. – Akkor még azt sem hittem, hogy szá- momra szinte hetente lesz „hosszú nap”.

Ezt követően Zsigával kapcsolatunk intézmé- nyesedett. Ha volt túlméretezett vacsora a vendé- geknek, a maradékot másnap dunsztos üvegben Zsiga kapta. Elmondta azt is, hogy egy zsidó ve- gyeskereskedő gyermekkori barátja engedte meg, hogy külvárosi raktárában aludjon, ahol egyetlen szórakozása, hogy összeszedett újságokat olvas az egyetlen izzó mellett. Így a fizikai táplálékon túl szellemi is kap tőlem időnként: a családnak dup- likátban megvett ajándékkönyveket általában ne-

ki adom. Történt tavaly, hogy már nem bírtam nézni, hogy bármilyen időjárás van, Zsiga ugyan- ebben a szellős szerelésben ücsörög az ugyancsak kevésbé szigetelő zsákdarabon. Otthon összené- zünk az asszonnyal. Volt egy gyönyörű, külföldön vett öltönyöm, még mellény is tartozott hozzá. Ta- lán 1-2 alkalommal volt rajtam, mielőtt kihíztam. Mivel használt holmit ma pénzért eladni nem le- het, és a jótékonyági szervezetek elvárják, hogy személyesen fardadjak be, kezemben az adomány- nyal, és majd ott döntik el, kell-e nekik, minden jel arra utalt, hogy ezt a ruhát Zsiga fogja meg- örökölni. Könnybe lábadt szemmel vette át, mondván, hogy köszöni ezt a nagyon értékes se- gítségét. Nem kell, hogy rongyokban járjon. Még hozzátette azt is, hogy mielőtt meghal, még ő is továbbadja ezt a csodálatos darabot egy nála sze- rencsétlenebbnek, mert az biztos, hogy az a ruha túléli őt.

Ezután döbbenen nyugtáztam, hogy a következő héten Zsiga ugyanott ül, ugyanabban a toprongyos szerelésben, pedig kint már igenek hideg szelek fújnak. Szemrehányásomra, hogy most már igazán felöltözhette, van is mibe, felállt és félrehúzott.

– Szerkesztőké! Maga jó embernek látszik, ne akarjon meggyilkolni. Gyönyörű az az öltöny, amit adott. De kérdezem én: ki adna nekem egy fillért is, ha abban állnék itt a pléhbögre mellett? Amit rajtam lát, az nekem a munkaruhám.

Erre nem volt már érvem; továbbmentem, és útközben nyugtáztam magamban a tényt: lehet, hogy Zsiga nem tartozik semmilyen klánhoz vagy koldusdinasztiához, de egy biztos: szakmájának kiváló mestere.